

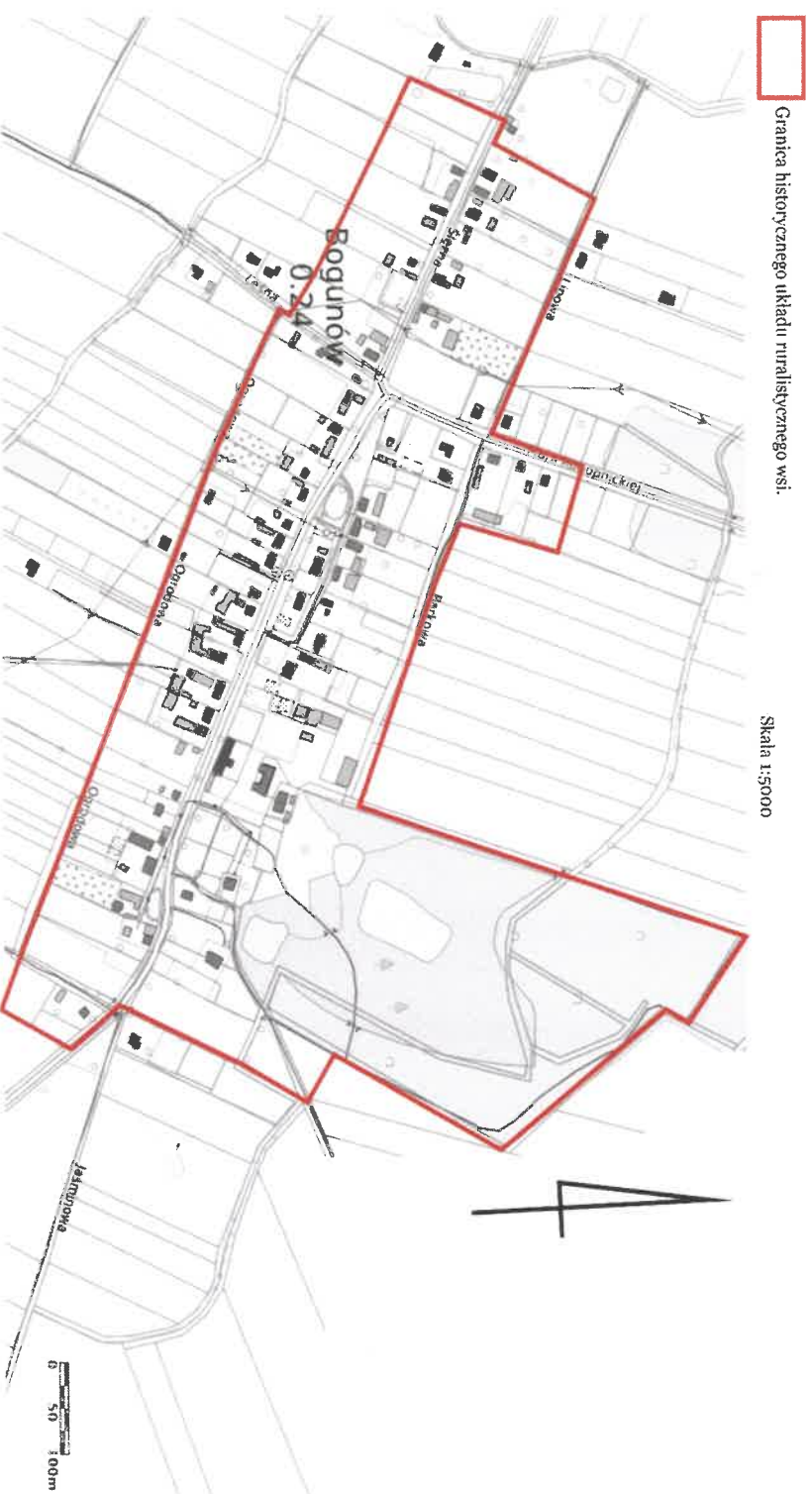
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość
BOGUNÓW

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1175, 1289, 1795, ok 1888, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°56'35"N 17°01'17"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia; najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Bogonouwe - 1175 r., Bogunowo - 1177 r., Bogunowo - 1202 r., Bogunov, Bogunowe, Bogunowo, Bogunowe, Bogenow - 1202 r., 1221 r., 1221-1226 r., 1230 r., 1231 r., 1232 r., 1289 r., 1336 r., Bogunowe, Bogunow, -1175 r., 1353 r., Bogenow, Bogenaw - 1336 r., 1344 r., 1353 r., 1354 r., 1419 r., 1420 r., 1434 r., 1501 r.; Bogenau - 1666 r., 1743 r., 1795 r. i potem - do 1945 r. z wyjątkiem dla słowińskiej formy Bogonów w 1887 r. Od 1945 r. - Bogunów. Pochodzenie nazwy wsi od nazwy osobowej Bogun (u Rosponda i u Damrotha); Adamy wywodzi od imienia Bogdan (Bogonow = Dorf des Bogdan).

Historia: W 1175 r. wieś wzniankowana w dokumencie księcia Bolesława I Wysokiego nadającego ją cystersom z Lubiąża. W 1177 r. przekazana przez klasztor braciom Konradowi i Mojłkowi. W 1202 r. w posiadaniu braci Konrada i Mojka a od 1231 r. ponownie własność lubiąskich cystersów ofiarowana przez komesa Stoj gniewa, syna Konrada. W 1289 r. jako właściciele wsi wymieniani Jeszko ze Smogorzowa i jego brat Janusz. W czasach nowożytnych dobra tutejsze określane jako ryceńskie. Folwark należał z końcem XVIII w. (1795 r.) do generała-podporucznika von Erlacha, następnie- Brauna, zaś w 1843 r. drogą małżeństwa majątek przeszedł w ręce Edwarda Krackera von Schwarzenfelda. W rękach przedstawicieli tej rodziny oddawany ustawicznie w dzierżawę przetrwał do 1937 r. I tak w 1876 r. dzierżawcą był niejaki Reinert - około 1886 r. majątek jest w rękach Alberta Eugena Krackera von Schwarzenfelda, zaś dzierżawcą baron von Richthofen - Diirjentsch; w 1891 r. - należy do Eduarda Krackera von Schwarzenfelda, dzierżawcą jest nadal Richthofen; w latach 1894- ok. 1902 r. stanowi własność Alberta Krackera von Schwarzenfelda, dzierżawca ten sam; ok. 1902-1917 r. - własność Albina Kackera von Schwarzenfelda, dzierżawcą jest A. Brauner; od 1917 r. do 1930 r. - jako właściciel figuruje Dorotheus Kracker von Schwarzenfeld, którego pełnomocnikajest od 1926 r. zona Elisabeth z domu von Koschenbar; dzierżawcą nadal Brauner, ale już od 1930 r. dzierżawę głównie firma von Rath, Schoeller Skene oraz pomniejsi dzierżawcy: Artur i Oskar Matzel oraz Hermann Grundke. W 1937 r. dobra zostają podzielone na parcele i wydzielawione Antonowi Sauerowi, Augustowi i Jozefowi Beierowi, Armandowi Brendelowi. Pałac i park. Pałac, o formach neogotyku angielskiego, powstał po nabyciu dóbr przez von Schwarzenfelda, tj. w latach 40-tych XIX w. Jest on widoczny na litografii zamieszczonej w albumie Dunckera. Obecnie nie istnieje. Pałac otaczały ułożone w rozległy prostokąt budynki gospodarcze folwarku, niektóre z nich o znamionach stylowych jak pałac. Zapewne wraz z rezydencją, około połowy XIX w., powstał na północ od niej postromantyczny park. Ośrodkiem jego kompozycji była rozległa polana przy pałacu, na której posadzono kilka singlowych drzew (platany, lipy). Polana ta została ujęta od północy rowem wodnym, który połączył dwa stawy; większy z nich zamykał polanę od wschodu. Na przetrzezi 2 poł. XIX w. park powiększono o północne łąki. W północno-zachodniej części parku usypano wzgórze widokowe. W XX w. dokonowano do liściatego drzewostanu parku iglaki i wprowadzono drogę wzdłuż wschodniej granicy wiodącą do mauzoleum rodowego w północno-wschodnim krańcu założenia.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przetrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy zespołu folwarcznego, mauzoleum i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacie o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

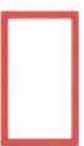
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
BRATOWICE

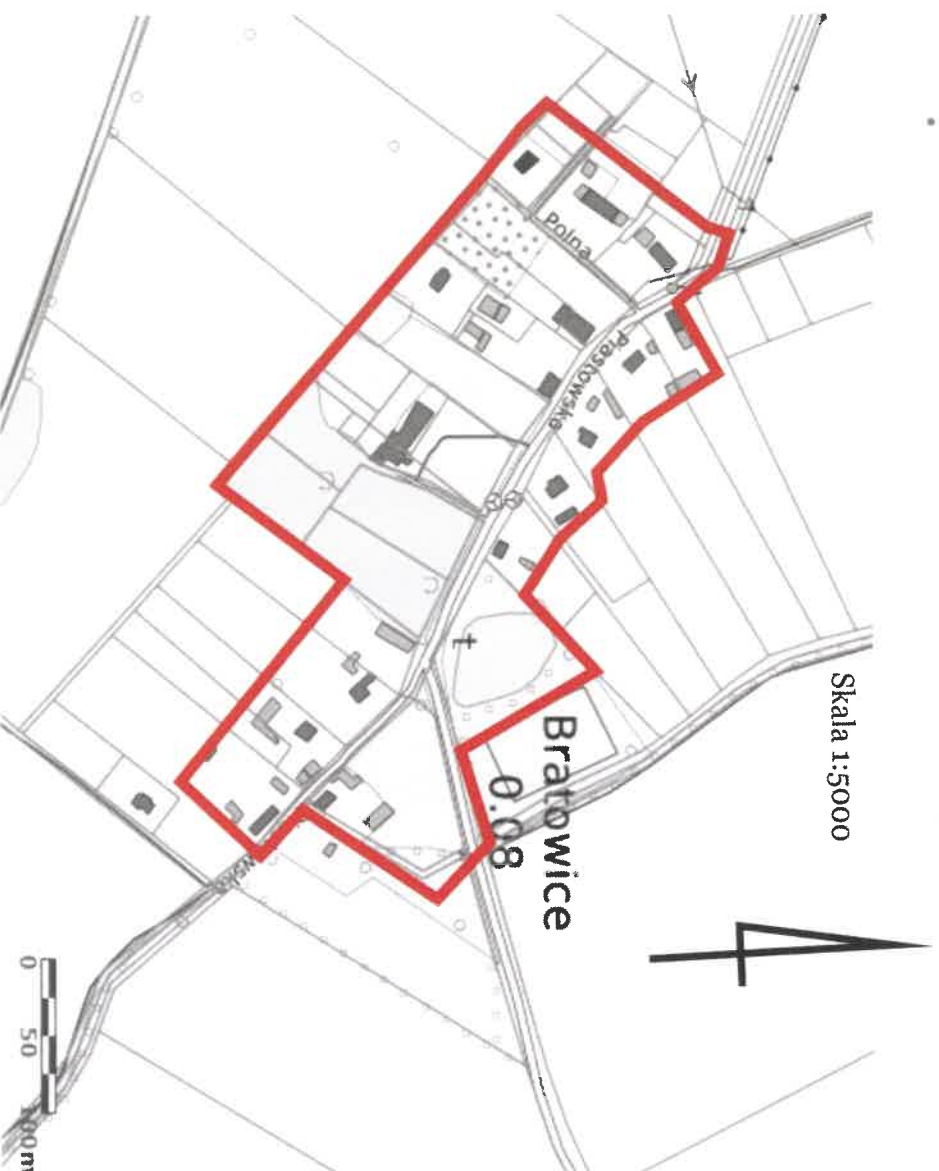
1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1337, 1794, 1921, 1945

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°59'11"N 17°08'00"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Barothewicz - 1337 r., Barotowicz, Barothowicz, Barothowicz i Baratow, Barotwitz - 1337 r., 1360 r., 1372 r.; Barotowicz, Barothowicz, Barathowicz, Barothowicz - 1337 r., 1368 r., 1409 r., 1568 r.; Baratow, Barutwitz, Barotowicz, Parothwitz, Barothwitz - 1337 r., 1360 r., 1372 r., 1669 r., 1736 r.; Barathewicz - 1425 r., Barutwitz - 1666 r., Barotwitz - 1743 r. i 1795 r., Barotwitz - do 1937 r., 1937 r. - Schmucken. Od 1945 r. - Bratowice (oraz oboczności: Barotowice, Barotowice). Prawdopodobnie nazwa antroponimiczna: Brat, Bart; zaś Bara może być formą imienia Bartomiej.

Historia: W 1795 r. wymieniane są dobra (rycerskie) w Bratowicach oraz bliżej nieokreślona "siedziba pańska"; w tym czasie (od 1794 r.) właścicielem ich jest von Johnston. Przed nim znajdowały się w rękach rady dworu Wunstera. Do wsi należy również położona w pobliżu w kierunku północno-zachodnim karczma zwana Schmik. W 1830 r. dobra stanowią własność Neustadtera, być może do 1860 r. przechodzą na własność rodziny Schubertów: początkowo Brunona Schuberta (do 1898 r.), następnie jego córki Hermine. W 1917 r. właścicielem dóbr zostaje baron Pratorius von Richthofen z Bogusławie. Od 1921 r. dobra zostają włączone do obwodu dóbr z siedzibą w Bogusławicach, Pratorius von Richthofen utrzymuje Bratowice w swych rękach (wraz z przysiółkiem Zagródk) do II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer-Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytuczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypelniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

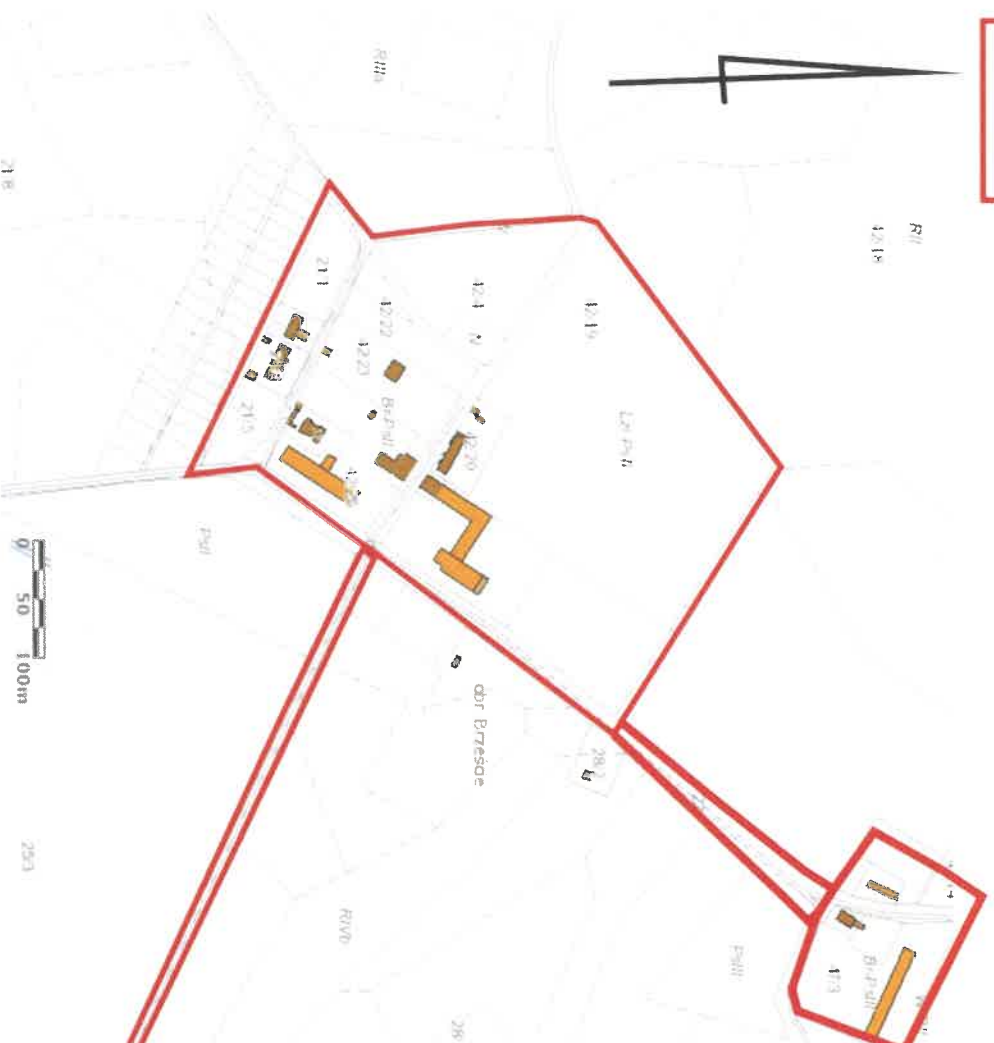
2. Czas powstania
1795, 1810, 1945

3. Miejscowość

**BRZEŚCIE
I DAWNY FOLWARK
MARZĘCICE**

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°55'38"N 16°59'36"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Brzeście

Nazwa: Leopoldewitz - 1795 r., Leopoldwitz - 1818 r., Leopoldowitz lub Liebenthal - 1830 r. i 1845 r., Leopoldowitz - 1871 r. i 1876 r., Liebethal - 1886 r. i potem do 1945 r. Odtąd - Brzeście.

Nazwa wsi prawdopodobnie pochodzi od imienia Leopold. Obecna nazwa od nazwy drzewa - brzozy.

Historia: Miejscowość należała pierwotnie do biskupstwa wrocławskiego (do 1810 r.). Po sekularyzacji została przejęta (tj. tutejszy majątek) przez domenę królewską reprezentowaną przez izbę skarbową we Wrocławiu. Następnie, w 1876 r., majątek wymieniany jest jako własność księżęcej domeny saskiej reprezentowanej przez fiskus. W 1886 r. zyskał on status wolnych dóbr i był dzierzawiony przez przedstawicieli rodziny Hicketarów; początkowo Karla, potem wspólnie Karla i Otona, następnie zaś Otona. Około 1905 r. dzierzawę przejęła firma przemysłowa vom Rath, Schoeller & Skene z siedzibą w Kobierzycach, by w 1921 r. stać się właścicielką dóbr i stan ten trwał do II wojny światowej.

Dawny folwark Marzęcice

Nazwa: Marienthal - 1830 r. i 1845 r., także później - do 1945 r. Odtąd - Marzęcice. Etymologia nazwy wsi bliżej nieznana.

Historia: Pod koniec XVIII w. i na pocz. XIX w. Marzęcice, jako wolne dobra należały do Węgrowsa i znajdowały się w rękach spuścizny po Wiesnerze. Z czasem zostały administracyjnie połączone z Brześciami, będąc pod zarządkiem saskiej domeny księżęcej reprezentowanej przez fiskus, z rąk której dzierżawił folwark Otto Hicketier (do 1898 r); odtąd wspólnie z bratem Karlem. Około 1905 r. dzierzawę Marzęcic przejęła firma przemysłowa vom Roth, Schoeller & Skene G.m.b.H. i stan ten trwał do II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytężone konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu pałacowo-folwarcznego i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kościelna

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
GALOWICE

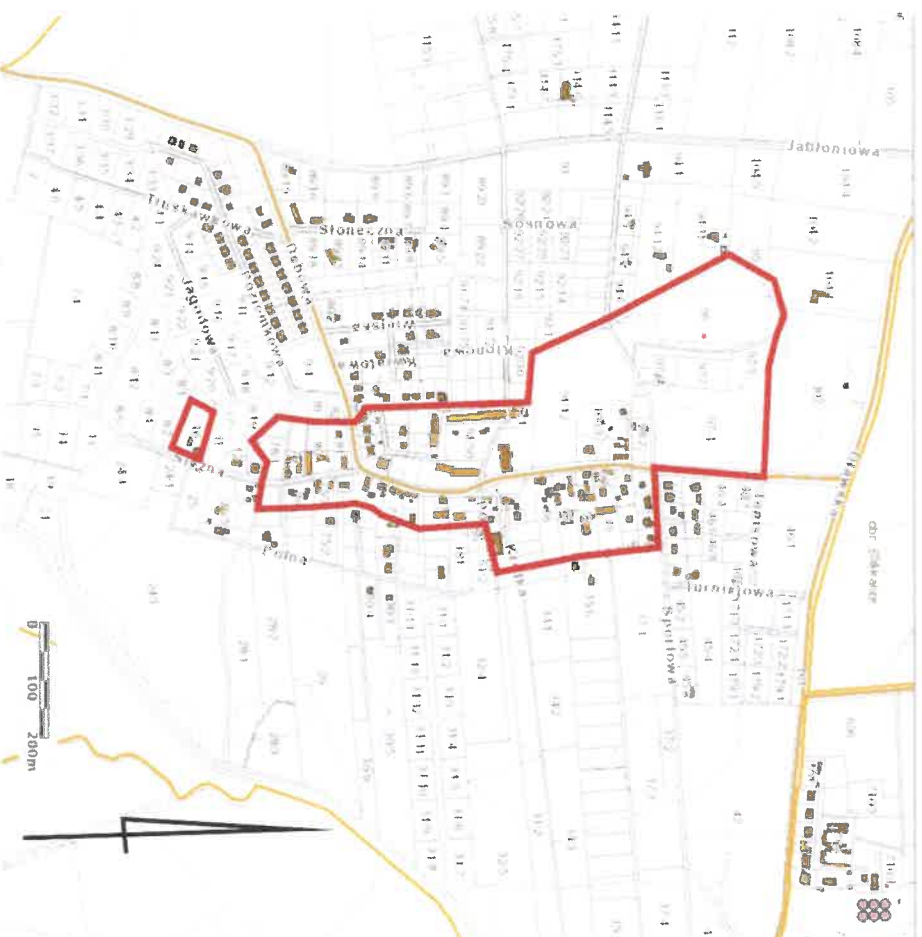
1. Nazwa
Historyczny układ rurealistyczny wsi

2. Czas powstania
1270, 1339, 1769, 1945

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu rurealistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°58'55"N 17°00'15"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Galowitz - 1270 r. i 1269 r., Gallowitz - 1279 r., Galowicz - 1307 r., Gallowitz - 1320 r., Galowicz - 1338 r., Galowicz - 1404 r., Galowicz - 1425 r., Galowicze - 1459 r., Gallowitz1666/1667 i 1743r., 1795 r., także potem - do 1937 r. W latach 1937-1945 - Gallen. Od 1945 r. - Galowice.

Nazwa wsi patronimiczna od nazwiska: Gal, które ma różną proveniencję: 1) od gal = czarny, stąd nazwa np. w serbskim na czarne ptaki, galic, gulica, 2) od staropolskiego słowa galic= sprzyjać lecz także służyć 3) od Gallus-mieszkaniec Galii (dzisiejsza Francja).

Historia: Wieś wzmiankowana w 1269 r. i 1297 r. W 1307 r. odkupił ją od Henryka von Biberstein mieszczanin wrocławski Arnold ze Świdnicy, którego syn sprzedał ją w 1332 r. mieszczanom z Wrocławia, braciom Mikolajowi i Arnoldowi von Nieze. W 1339 r. nastąpiła lokacja (jako własności świeckiej) na prawie niemieckim. W 1483 r. jako właściciel wsi wymieniany jest Sachs. Odtąd właściciele zmieniali się dość często. W 1456 r. majątek został zakupiony przez Petera Falkenhayna, mieszczanina wrocławskiego. Kolejno znajdował się w rękach rodzin: Ungerathen, Haugwitz i od 1529 r. - von Manau. Od tychże drogą mariażu przeszły na Gutthaterów. Christoph Gutthater sprzedał Galowice w 1560 r. Veitowi Karłowi, którego syn z kolei sprzedał majątek w 1571 r. rodzinie Kromayer. Kromayerowie utrzymali go w swych rękach przez ponad sto lat. W 1686 r. został zakupiony przez Christoph von Gutmutha. W 1739 r. sprzedany Georgowi Wenzelowi von Loos, a w dwadzieścia lat później (1759 r.) Carlowi Ignatzowi Salice. W 1769 r. tutejsze dobra zakupił Franz Weichard von Strbensky. Rodzina jego utrzymywała je w swych rękach do 1819 r. Wówczas nabył dobra Ernst Ferdinand Leonhard von Tschirschky. W 1826 r. majątek sprzedano Karłowi Fridrichowi Heymannowi, który wszak nie zatrzymał do długo, sprzedając w 1840 r. Emilowi Ottonowi Gustawowi von Iieres und Wilkau. W rękach tej rodziny dobra pozostały aż do wybuchu II wojny światowej, a być może i do 1945 r.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzieje Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytuczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Srodowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbíórki i przybudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użyczych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu zespołu pałacowo-folwarcznego z parkiem.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wyprzedających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022
Justyna Kość Kościć

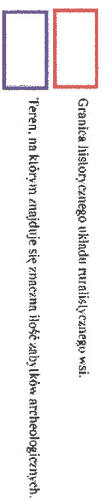
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
JAKSONÓW

1. Nazwa
**Historyczny układ ruralistyczny wsi
wraz z terenem, na którym znajduje się znaczna ilość
zabytków archeologicznych**

2. Czas powstania
**pradziej
1203, 1286, 1822, 1945**

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°56'03"N 16°57'49"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

Nazwa: Jaxenowo in campo Zlesie - 1203 r., Jexonowicz - 1286 r., Gut Jaxenow - 1299 r., Jacce - 1305 r., Jexenaw - 1305 r., Jexenow - 1309 r., Jaxenau - 1309 r., Jezschonowicz - 1323 r., Jaxonowicz - 1332 r., Jesczonowicz - 1336 r., Jexenaw - 1338 r., Jexnow - 1338 r., Jaxanowitzi353 r., Jexonowicz - 1361 r., Jaxonow - 1360 r., Jakschenau - 1569 r., Jaxenau - 1588 r., Jackinensem, Jakschinaw - 1666-67, Jakschenau - 1743 r., Jakschenau - 1795 r., potem zamiennie z Jackschónau - do 1937 r., odtąd do 1945 r. -Schwertern. Od 1945 r. - Jaksónów.

Nazwa pochodzi od staropolskiej nazwy osobowej Jaksón. W tej pierwszej nazwie dzierżawczej zaszła w XIV w. zmiana z Jaksón-owo na Jaksón-owice. Jaksón = Jaxa, ta zaś forma może być zdrobnieniem od Jana(?) Niemiecka nazwa Schwertern była "nowym chrztem administracyjnym" dla zatarcia słowiańskiego pochodzenia.

Historia: Przed 1216 r. wieś należała do Komesa Dlika Wilkowica. W 1286 r. wzmiankowany jest sołtys Conrad Schulz. Od tego momentu możliwa także lokacja na prawie niemieckim. W dokumencie z 1299 r. jest mowa o sołectwie i prawie patronatu nad tutejszym kościołem; wieś nadana została wówczas Gislherowi Kolner przez Henryka V, księcia wrocławskiego i legnickiego. W 1370 r. właścicielem wsi był Albert von Saurma., w 1577 r. - Sebald. W 1775 r. wieś należała do Julianny Karoliny von Loos. W 1795 r. jako właściciel tutejszych dóbr figuruje baron von Canitz. W 1822 r. dobra nabyte zostały przez przedstawiciela rodziny von Stegmann. W rękach tego rodu pozostały do 1945 r. Spośród Stegmannów władali kolejno: w 1876 r. do ok. 1894 r. - Max von Stegmann, od 1894 r. do ok. 1898 r. wdowa po nim Anna von Stegmann z domu von Pritwitz-Gaffron, następnie Wilhelm von Stegmann und Stein - do 1945 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Obszar AZP 83 - 28

29. Osada kultury unietyckiej, chronologia: I okres epoki brązu. Cmentarzysko ciałopalne kultury lużyckiej, chronologia: halsztat. Cmentarzysko szkieletowe, chronologia: nieokreślona. Osada, chronologia: pradzieje. Stanowisko numer 2/22.

32. Grodzisko, chronologia: późne średnowiecze. Stanowisko numer 5/25.

42. Ślad osadnictwa, chronologia: neolit. Osada kultury lużyckiej, chronologia: wczesne średnowiecze (faza młodsza). Stanowisko numer 17/37.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzięcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Döfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preußischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytężne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbioruki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie dominant, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu pałacowo-folwarcznego i parku.

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
JAROSŁAWICE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1314, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

3. Miejscowość

JAROSŁAWICE

1. Nazwa

2. Czas powstania

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOŁNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°58'21"N 17°09'04"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Jeresławicz - 1314 r., Jerisławicz - 1336 r., Jarosławicz 1338 r., Jarosławitz - 1579 r., Resselwitz villa - 1666-67 r., Jerasselwitz - 1743 r., Jerasselwitz i potocznie Rasselwitz - 1795 r., Jerasselwitz albo Groß Rasselwitz - 1830 r. i 1845 r., Jerasselwitz - 1876 r., także potem do 1937 r. odtąd do 1945 r. - Gerlanden. Od 1945 r. - Jarosławice. Nazwa patronimiczna z przyrostkiem - ica od imienia Jarosław. Obocznie nazywano osiedle Wierzba.

Nazwa niemiecka Gerlanden została nadana dla zatarcia słowiańskości pochodzenia pierwotnej nazwy.

Historia: W dokumencie biskupstwa wrocławskiego z 1336 r. wieś wzmiankowana jako przynależna do archidiecezji w Strzelinie. Zapewne od średniowiecza stanowiła własność klasztoru Na Piasku we Wrocławiu. W XVIII w. istniały tu wolne dobra (pierwotne sołectwo?), natomiast sołectwo jest wymieniane w literaturze z pocz. XIX w. Od 1810 r., po sekularyzacji, wieś stanowiła własność domeny królewskiej. Wkrótce też, na bazie wcześniejszego układu, ukształtowała się tu rozwinięta własność chłopska. Niezależnie od sołectwa funkcjonowały we wsi także dobra nr 3 i 19 (własność chłopska).

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzięcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Ubersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niegodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

KARWIANY

3. Miejscowość

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

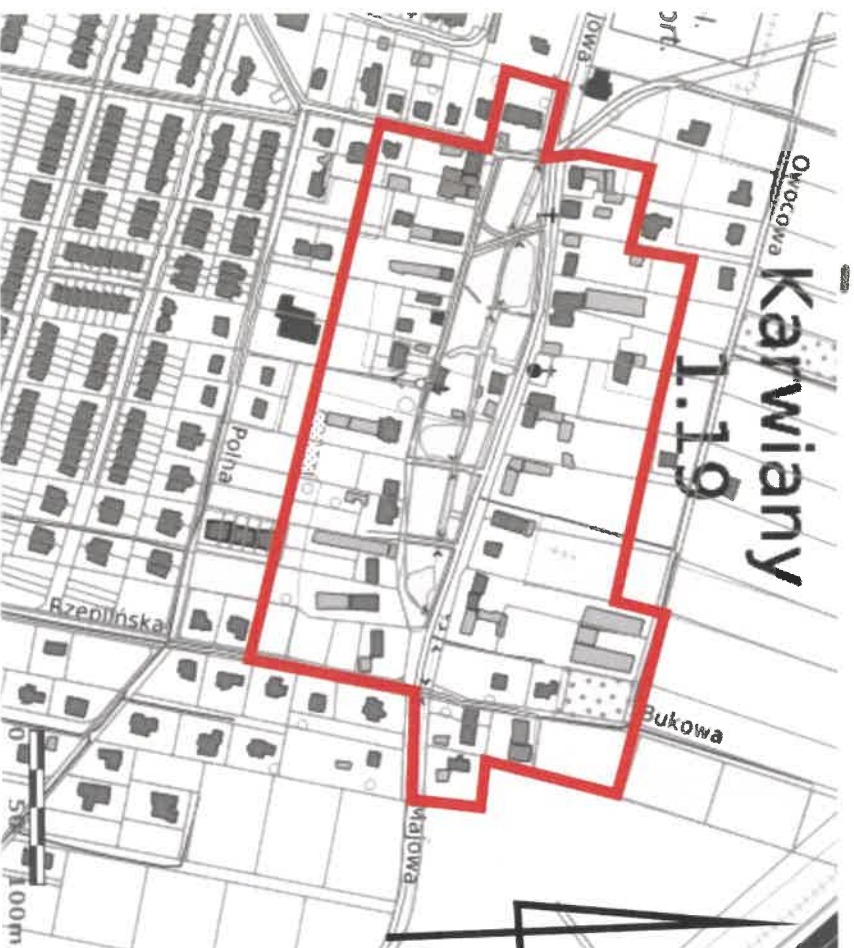
2. Czas powstania
1536, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

51°01'14"N 17°00'39"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Karwani - 1536 r., Karwany - 1571 r., Karwan - 1577 r., Korwan - 1579 r., Kerbain- 1630 r., Carnau - 1642 r., Carwayn - 1666-67 r., Carwan - 1678 r., Carowane - 1743 r., Carwane - 1748 r., Carowane oraz Carwane - 1795 r., Karowane - 1818 r., 1830 r., Carowane - 1871 r. i 1876 r., 1902 r. i później do 1937 r., odtąd do 1945 r. - Karben. Od 1945 r. - Karwany i oboczności: Karawany, Krowiany (rzadko).

Nazwa pierwotnie etniczna Karwi-aniy, tj. "ludzie pochodzący z Karwi", w języku staropolskim karw="wól stary ciężki", częste przezwisko. Forma Karben była sztucznym tworem administracyjnym.

Historia: Pierwotnie wieś należąca do klasztoru augustianów na Piasku we Wrocławiu. W 1536 r. liczyła 18 łanów. Na przełomie XVI w. a także później była dzierzawiona. W 1572 r. wymieniony jest Albert Rzepke z Karwian, który zapisał testamentarnie dochody z dzierzawy klasztorowi na Piasku. W 1593; 1595 i 1597 w księgach parafialnych kościoła w Ołtaszynie, do którego Karwiany przynależały, są wzmiankowani dzierzawcy ze wsi. Dotyczy to również Adama Woywode pochodzącego z Karwian fundatora antepedium dla kościoła parafialnego. Ze wsi tej pochodził dzierzawca Matthes Maruna pochodzący w 1629 r. przy kościele ołtaszyńskim. Miejscowość figuruje w testamencie Sigismonda Siegfrieda kanonika katedralnego z Wrocławia pod datą 6 marca 1642 r. W rękach klasztornych wieś dotrwała do sekularyzacji w 1810 r. Następnie zakupił ją niejaki Obermann, który figuruje jako właściciel w 1830 r. W 1845 r. należała do Tschirschky'ego z Kątów Wrocławskich. Sołectwo funkcjonuje niezależnie nadal od lat 70-tych XIX w. do 1921 r.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytulczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zorawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną budowlą mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulaacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kościelniak

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
KOMOROWICE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1245, 1854, 1945

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
51°00'49,8"N 16°59'56,3"E

7. Użytkowanie obecne
**mieszkalne
rolnicze**

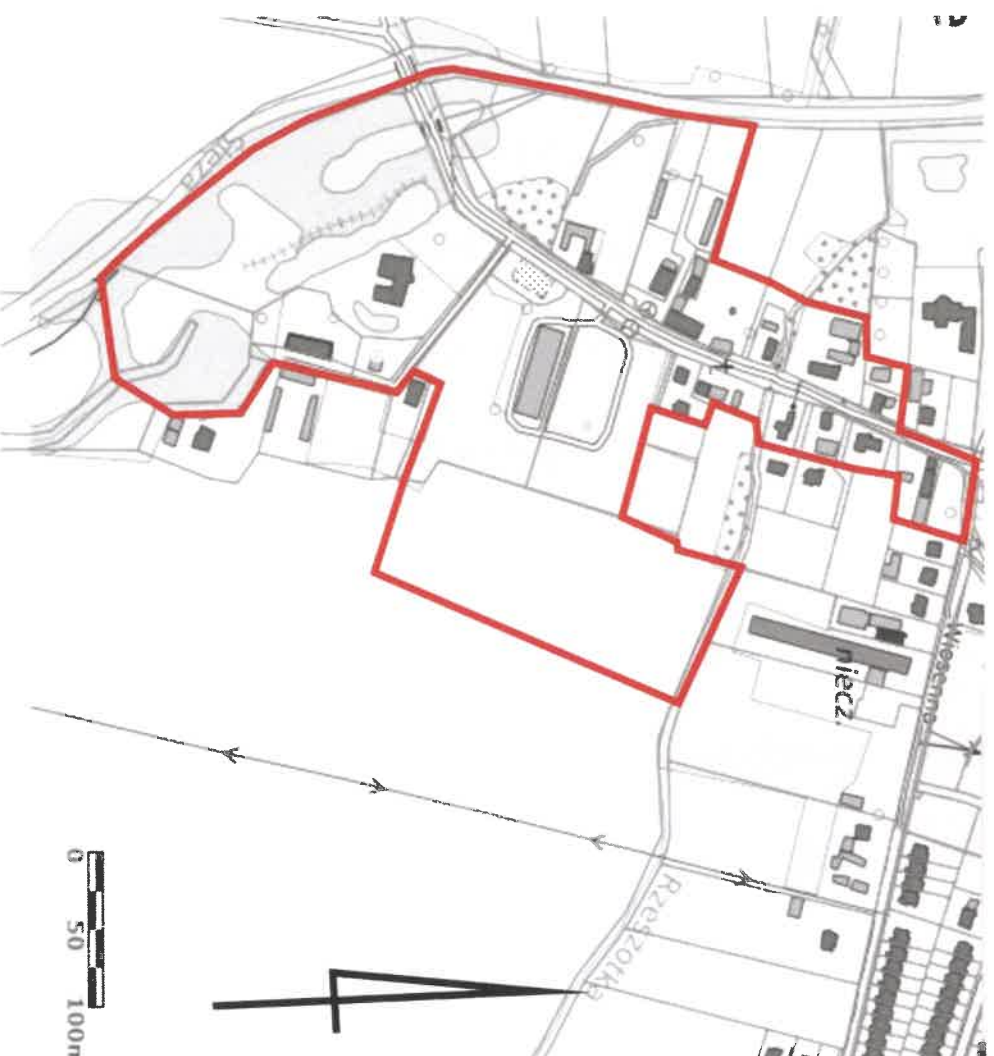
8. Stan zachowania
3

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

10. Istniejące zagrozenia; najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Comornice - 1245 r., Komorowiz - ok. 1300 r., Boguslawitz sive Comorowitz allodium Genczonis civis - 1305 r., Cobrouitz - 1349 r., Jencz - 1353 r., Genz - 1382 r., Wasserjentsch - 1529 r., Wesserjentsch - 1562 r., Wascherjentsch - 1579 r., Wasserjentsch - 1666-67 r., Wasser Jentsch - 1743 r., Wasserjentsch - 1795 r., - 1830 r., 1871 r. oraz potem do ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. - Schonwasser. Od 1945 r. - Komorowice. Etymologia nazwy wsi, pierwotna, słowiańska tłumaczy się: 1) od imienia Genz (Jencz) lub 2) Komorn-ice kwalifikuje się do nazw topograficznych stąd komar, gdyż miejscowość leży nad rzeką Ślezą na terenie wilgotnym. Od 1937 r. używana niemiecka nazwa Schonwasser pomimo, iż pierwotna słowiańska została wcześniej zgermanizowana.

Historia: Wieś wzmiankowana po raz pierwszy w 1245 r. jako posiadłość biskupa wrocławskiego. W dokumencie z 1349 r. jest mowa o sołtysie Andrzej z Komorowe. W 1358 r. wymienia ją księga ziemska cesarza Karola IV Luksemburskiego, z dwoma allodiami. Wiadomo również, iż dotychczasowy właściciel Mikolaj Tschesche, sprzedał ją w 1529 r. Melchiorowi Hirschowi von Kaltenbrunn. W 1564 r. należała już do rodziny von Falkenhaynów, a w 1566 r. do Christoph a Petscha (Betscha?), który wadał również pobliskim Suchym Dworem. W 1574 r. zakupił wieś Heinrich von Logau, aby w cztery lata później sprzedać ją braciom Nicholasowi i Bipertusowi Frankensteinerom ze Świniar. Po nich dobra przeszły w ręce rodziny von Luttwitz na okres 60 lat (Baltazar von Littwitz wym. 1621 r., Heinrich von Luttwitz 1647-1649 r. Carl Sigmund von Luttwitz 1650-1654 r. i Eva von Luttwitz 1655-1662 r.). Od 1671 r. majątek znajdował się w rękach Georga, a następnie Georga Albrechta von Kaltenbrunn i jego potomków aż do schyłku XVII w. W 1720 r. wymieniany jest jako właściciel Philipp Cromer von Ehrenkrohn, a potem jego żona Anna Rosina, która sprzedała dobra Karłowi Gustawowi von Schickfussowi. Spadkobiercy Schickfussa zawiadywali Komoro wicami do 1746 r., kiedy nabył je od reprezentującej interesy spadkobierców Elisabeth Tugendreich tutejszy sołtys Martin Steiner. Tenże sprzedał dobra Christianowi Johannowi Steinertowi, który zapisał majątek zonie Johanne Dorocie z domu Kummel. Następnie wieś nabył (1841 r.) radca Kersten, od którego przeszła w ręce von Schweinichena (do 1854 r.). W lipcu tego roku Emil von Schweinichen sprzedał posiadłość Augustowi von Schönbergowi, pochodzącemu z Saksonii. W rękach jego i spadkobierców: Matyldy (ok. 1909-1921 r.) i Caspara (od 1921 r.) dobra przetrwały do czasów II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887. Archeologiczne Zdzjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu. J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845. H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II. *Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina*, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r. F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona dworu i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniającyach)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość dojł

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

KRAJKÓW

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1139, ok. 1850, 1945

3. Miejscowość

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°57'38"N 17°03'51"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Soronia - 1139 r., Zozania - 1149 r., Cragec Soroniam (dedit) - 1193 r., Kraycovo - 1204 r., Kraykow - 1282 r., Kreycow - 1284 r., Craykow - 1336 r., Craikow - 1358 r., Kraykaw 1558 r., Kreckau - 1666-1667 r., Kraika - 1741 r., Kraicka - 1743 r., Kreicke - 1845 r. i potem do ok. 1937 r.; oddał - Rohrauell do 1945 r. Od 1945 r. - Krajków. Najstarsze zapisy wskazują na pierwotną nazwę Zórawina (soran-zóraw). Od XIII w. notowana jest forma Krajkowo czy też Krajków, która wywodzi się od nazwy osobowej Krajek. Niemiecka Rohrauell pochodziła hitlerowskiego.

Historia: Wieś wzmiankowana pod zblizoną do obecnej nazwą w 1204 r. (Kraycovo); w dokumentach średniowiecznych jeszcze kilkakrotnie. Właściciele tutejszych dóbr rycerskich znani są z nazwisk dopiero w czasach nowożytnych. W 1690 r. stanowią dobrą własność rodziny von Bachstein, w 1714 r. - nieznanego z imienia przedstawiciela rodziny von Gutsmuth. Zapewne potem przeszły w ręce rodu von Randau (wzmiankowani w 1795 r. i w 1830 r. - Louis von Randau). Jednakże już w 1845 r. należały do von Lueka. Prawdopodobnie od niego lub jego spadkobiercy zakupił majątek Ernst vom Rath z Kobierzyca który figuruje w księdze adresowej z 1876 r. Wkrótce, bo ok. 1886 między innymi z inicjatywy nowego właściciela Krajkowa, powstała spółka handlowa pod nazwą Joh.Jac vom Rath & Comp. z siedzibą w Kobierzycach, przejmując dobrą. Spółka rozrastała się na przestrzeni kolejnych lat wykupując wiele okolicznych majątków. Wkrótce powstał samodzielny obwód dóbr przez nią zgromadzonych. Firma ta zmieniła w 1905 r. nazwę na : von Rath, Schoeller & Skene G.m.b.H i jak się zdaje było to związane również ze zmianą częściową profilu działalności. W jej rękach pozostał krajkowski majątek do wybuchu II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zadrzewienia na terenie dawnego folwarku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wy pełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
MARCINKOWICE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1250, 1360, 1870, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna
Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**
Powiat **WROCŁAWSKI**
Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°54'54,22"N 16°59'46,48"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Villa Martini - 1250 r., villa Mertinsdorf - 1343 r., Marczinkowicz - 1353 r., Martini villa - 1359 r., Mertensdorf - 1360 r., Marzinsdorf lub Martinkowitz - XV w., Mertzdorf - 1755 r., Merzdorf - 1795 r., także 1830 r. i 1845 r. oraz później aż do 1945 r. Odrząd - Marcinówce. Etymologia nazwy wsi od imienia Marcin.

Historia: Wymienione w księdze ziemskiej z 1360 r. Marcinówce stanowiły do sekularyzacji własność konwiktu Św. Katarzyny we Wrocławiu. Następnie przejęte zostały przez saską domenę książęcą reprezentowaną przez fiskusa. Jako takie przejęte w latach 70-tych XIX w. w dzierżawę przez Hicketiera. Od 1898 r. włączone administracyjnie do pobliskiej osady folwarcznej Brzeście (ten sam dzierżawca). Stan ten utrzymał się do II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzięcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorčki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość
MILEJOWICE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1344, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°57'47"N 17°05'25"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Mellowitz (?) - 1344 r., Milwicz - 1353 r., Mellowitz - 1442 r. i 1451 r., także i później w 1795 r., 1830 r. i 1845 r. - do ok. 1937 r. Odtąd - Teichlinden do 1945 r. Po 1945 r. - Milejowice.
Etimologia nazwy wsi- bliżej nieznana. Istnieje jedynie przypuszczenie, iż pochodzenia słowiańskiego.

Historia: Od średniowiecza do 1810 r. (sekularyzacja) wieś stanowiła własność wrocławskiej kapituły katedralnej. W 1344 r. wymieniana w związku z nadaniem przez króla Jana przywileju biskupstwu wrocławskiemu. Na przesłuzi XIX w. ugruntuwała się i rozwinęła tutaj własność chłopska z dobrze zorganizowanymi gospodarstwami i podstawową infrastrukturą. Od 1862 r. dobra nr 7,8,9 najznaczniejsze, należały do rodziny Adolphów: do ok. 1926 r. - w rękach Wilhelma Adolpha (od 1921 r. częściowo okrojone), następnie do 1930 r. - Waltera Adolpha. Potem zostały przejęte przez Alfreda Raascha i wydzierżawione (od 1937 r.) Wilhelmowi Koenigowi. Dobra nr 6 i 27 wykupiła z rąk chłopskich pod koniec XIX w. firma przemysłowa Joh.Jac.von Roth & Company z Kobierzyca; ta część dóbr milejowickich została z czasem włączona do Krajkowa i przeszła pod administrację firmy w ramach utworzonego przez nią w miarę wykupu okolicznej ziemi samodzielnego obwođu dóbr.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wykonujących)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kośćko

JWK

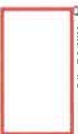
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIERUCHOMOŚCI NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość
MNICHOWICE

1. Nazwa
**Historyczny układ ruralistyczny wsi
wraz z terenem, na którym znajduje się znaczna ilość
zabytków archeologicznych**

2. Czas powstania
**Pradziej
1275, 1810, 1880, 1945**

9. Materiały graficzne

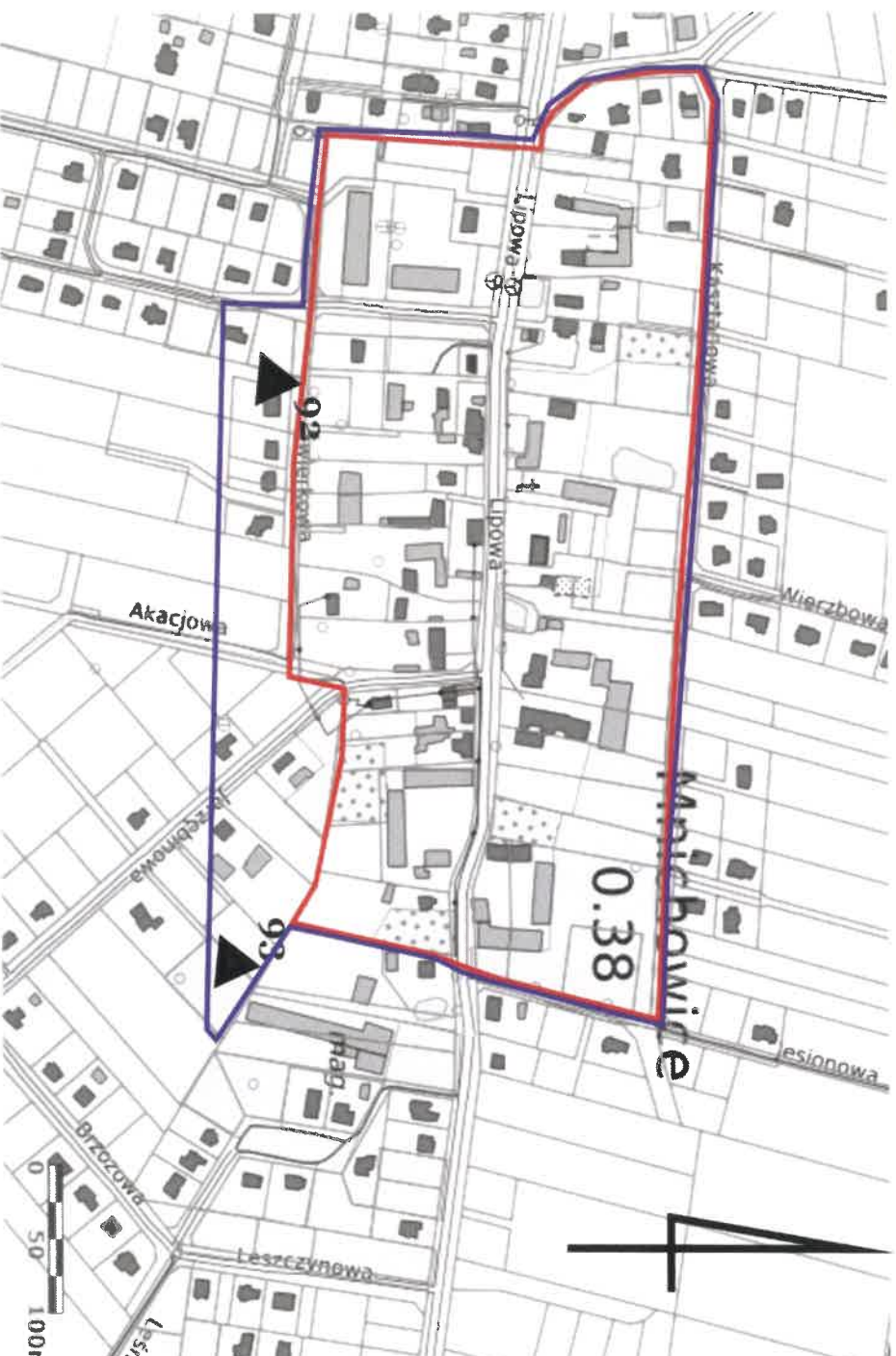

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Teren, na którym jest znaczna ilość zabytków archeologicznych.

Skala 1:5000

3. Miejscowość

MNICHOWICE

1. Nazwa
**Historyczny układ ruralistyczny wsi
wraz z terenem, na którym znajduje się znaczna ilość
zabytków archeologicznych**

2. Czas powstania
**Pradziej
1275, 1810, 1880, 1945**

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna
Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ZÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°56'00"N 17°06'21"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: "Alodium monachorum" - 1353 r., Monchdorf (Mönchdorf?) - 1439 r., Monchs Dorf - 1451 r., Monschedorff - 1460 r., Michowice - 1661 r., Minchwitz - 1669 r., Minchwitz - 1795 r., 1818 r., 1830 r. i 1845 r. oraz później do ok. 1937 r. Odtąd - Miinchau - do 1945 r. - Michowice.

Pochodzenie nazwy wsi od słowa mniich, bo należała pierwotnie do konturni joannickiej Bożego Ciała we Wrocławiu. Rospond uważa, iż nie jest to typowa nazwa patronimiczna. Adamy wywodzi od mniicha (wieś mnisza).

Historia: W 1339 r. (?) wieś wymieniona jako należąca do komandorii joannitów Bożego Ciała we Wrocławiu (wraz z Turowem). W 1353 r. wzmiankowana jako "alodium monachorum" w księdze ziemskiej należąca do komandorii j.w., z 16 łanami kmiecymi, 2 wolnymi łanami sołectwa, karczma i folwarkiem o 5 wielkich łanach należących do mniichów, łącznie około 26 łanów. W 1443 r. we wsi było już 28 łanów. W 1451 r. Michowice są wymieniane w dokumencie wrocławskiej kapituły katedralnej jako oddane w zastaw biskupowi Franzowi. Przed 1269 r. osadzona na prawie niemieckim. Własność komandorii joannitów stanowią Michowice do sekularyzacji w 1810 r. Dobra klasztorne stały się wówczas własnością domeny królewskiej reprezentowanej przez królewski urząd podatkowy. Jednakże równolegle do własności klasztornej istniały we wsi dobra chłopskie oraz wolne sołectwo.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Obszar AZP 83 - 29

92. Ślad osadnictwa, chronologia: neolit, stanowisko nr 1/11.

93. Cmentarzysko szkieletowe kultury unietyckiej, ślad osadnictwa, chronologia: pradziej, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze. Stanowisko 2/12.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żorawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorów i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy zagrodowej.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypchniętych)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

dot' fur

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość
NOWOJOWICE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1743, 1889, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przy należność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50° 54' 44" N 17° 03' 55" E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Halkauf - 1743 r., 1783 r., 1814 r., 1830 r. i 1845 r. oraz później - do 1945 r. Otdąd Nawojowice. Nazwa pochodzenia niemieckiego oznaczająca celnicę (Zollstätte). Miejscowość pograniczna; pierwotnie na granicy księstw (wrocławskiego i brzeskiego), później zaś powiatów: wrocławskiego i ólawskiego.

Historia: Wieś najprawdopodobniej pochodzenia nowozytnego, z 1 poł. XVIII w. (?) wiadomo jedynie, iż stanowią miejscowość graniczną pomiędzy księstwami wrocławskim i brzeskim. O dobrach tutejszych informacji jest więcej; w 2 poł. XVIII w. należały do Juliana Cesara Albertiego, od którego w 1843 r. zakupił je baron Albert von Seherr-Thoss. W jego rękach znajdowały się do 1889 r. Wówczas zakupił je Gustaw Friedmann. W rękach jego rodziny przetrwały do wybuchu II wojny światowej. Po Gustawie przejął je w 1902 r. doktor praw Ludwig Friedmann zamieszkały we Wrocławiu. Z kolei w 1921 r. jako właścicielka figuruje Laura Friedmann i od 1930 r. - David Friedmann. Nieistniejący obecnie na terenie dóbr pałac został wzniesiony zapewne w latach 70-tych, tj. za czasów barona von Seherr-Thoss (datowanie pośrednie, sądząc po wieku najstarszego drzewostanu parkowego); w literaturze jest wówczas wzmiankowany "zamek". Była to budowla na rzucie prostokąta zwrócona frontem ku północy, gdzie w pewnym oddaleniu znajdował się folwark. Na tyłach pałacu, od południa, założono park. Pałac został zniszczony po 1945 r.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kościńska

JK

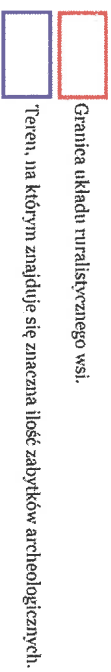
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość
NOWY ŚLESZÓW

1. Nazwa
**Historyczny układ ruralistyczny wsi
wraz z terenem, na którym znajduje się znaczna ilość
zabytków archeologicznych**

2. Czas powstania
**Pradzieje
1275, 1824, 1945**

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°56'00"N 17°06'21"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Slezow - 1275 r., Schlezaw - 1373 r., Schleschow - 1360 r., Schliesa Neu - 1795 r., 1818 r. Schlesan Neu - 1830 r., 1845 r. i zamienne Neu Schliesa do ok 1937 r.; odład do 1945 r. Neu Schlesing. Od 1945 r. - Nowy Sleszów.

Pochodzenie nazwy bliżej nieznane. Wczesne formy nazwy mogą sugerować słowiańskość pochodzenia.

Historia: W dokumentach wymieniany Slezow w 1275 r., jednakże nie można dokładnie ustalić, czy chodzi tu o obecną pobliską wieś Stary Sleszów czy też Nowy Sleszów. Istnienie tutaj dóbr rycerskich wskazywać może na średniowieczną proveniencję. Wiadomo również, iż z końcem XVIII w. do wsi należały zagrody kolonistów. W 1824 r. dobra zostały zakupione przez Gottlieba Schroetera. W czasie jego własności wymieniany jest w literaturze "zamek" (1845 r.). W 1 pol. lat 20-tych majątek zakupił Franz Schuetze. W 1937 r. odziedziczyła dobra Irma Schutze z domu Behrend, żona Franza i przekazała je w dzierżawę Theodorowi Schmidtowi.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Obszar AZP 83 – 29

113. osada kultury lużyckiej, chronologia: okres halstacki, stanowisko nr 5/25.

116. znalezisko luźne, chronologia: epoka kamienia- I okres brązu, cmentarzysko ciałopalne kultury lużyckiej, IV-V okres epoki brązu. Stanowisko nr 1.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knte, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytuczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu folwarcznego i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypchniętych)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2022

Justyna Kościelnic

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
OKRZESZYCE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1261, ok. 1880, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°58'37"N 17°07'18"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Oeresisz - 1261 r., Oeresiz - 1263 r., Oeresisz - 1295 r., Okryeschicz - 1336 r., Okrseschitz - 1353 r., Okkrschicz - 1361 r., Okkrschitz - 1420 r., Unchristen - 1449 r., Okrzyszycze - 1661 r., Unkristen i Okrzyszycze - 1670 r., Unchristen - 1795 r., 1830 r. i 1845 r., 1871 r. Bismarcksfeld - od ok. 1887 r. do 1945 r.; odtąd – Okrzyszycze. Nazwa pochodzi od słowa okrzesz oznaczającego łan.

Historia: Wieś wymieniona w sierpniu 1295 r. w dokumencie sprzedazy wystawionym przez biskupa Jana III (wraz z przysiółkiem Zagródki). Dotąd stanowiła zatem własność biskupstwa wrocławskiego. Sprzedana zapewne w ręce świeckie. W każdym razie wzmiankowane w literaturze tutejsze dobra należą w 2 poł. XVIII w. do rodziny von Roder, która zachowuje je w swych rękach do ok. połowy XIX w. Te informacje pozostają w sprzeczności z Fischerem, który podaje, iż w 1818 r. stanowią własność wrocławskiej kasy miejskiej. Nie wiadomo dokładnie kiedy i na skutek jakich okoliczności doszło jeszcze w XIX w. do podziału tutejszych dóbr na szereg niewielkich części.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzjęcie Polski. Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2022

Justyna Kość

Kość Justyna

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania

1305, 1795, 1830, 1945

9. Materiały graficzne

Granica układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

3. Miejscowość

PASTERZYCE

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°56'50"N 16°59'41"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Pasteriec - 1305 r., 1330 r., 1344 r. i 1346 r., Pasterwitz - 1795 r. 1818 r., 1845 r. i później - do ok. 1937 r.; odtąd - Pastem do 1945 r., od 1945 r. - Pasterzyce. Zarówno badacze polscy (Rospond) jak i niemiecy (Damroth, Adamy) wywodzą nazwę od słowa pasterz, pastuch.

Historia: Pasterzyce są wsią o średniowiecznej metryce. Z przekazu dokumentarnego wiadomo np., iż w 1305 r. folwark tutejszy został podarowany przez Konrada Winaera mieszczanina wrocławskiego kolegiacie św. Krzyża we Wrocławiu. W 1330 r. kapituła kolegiaty odstąpiła wieś braciom Hermanowi, Janowi i Mikołajowi z Pasterzy, mieszczańom wrocławskim. W 1344 r. połowę folwarku nabył Mikołaj von Sittin od jednego z braci Mikołaja. Kolejne dane pochodzą dopiero z czasów nowożytnych. W latach 70-tych XVIII w. należały do rodziny von Oheimów, w 1795 r. do von Stoscha, następnie zaś do nieokreślonego z imienia Wiesnera, w 1830 r. do spuścizny po nim. Od spadkobierców Wiesnera przeszły w ręce Karola Augusta von Stegmanna; na krótko wszakże, bo już w 1841 r. zostały zakupione przez Friedricha von Lieres. W rękach tej rodziny, pieczętującej się z czasem dwuczłonowym nazwiskiem von Lieres und Wilkau pozostały przez blisko 100 lat, aż do 1937 r., a być może do 1945 r. W latach 1876 - ok. 1905 były w rękach Friedricha Karla Ottona, ok. 1905-1926 - Kurta i odtąd aż do końca Joachima Friedricha von Lieres und Wilkau. Tak długi okres pozostawania w jednych rękach sprawił, iż wykazywały stabilność gospodarczą.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Ubersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytulczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu pałacowo-folwarcznego.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
POLAKOWICE

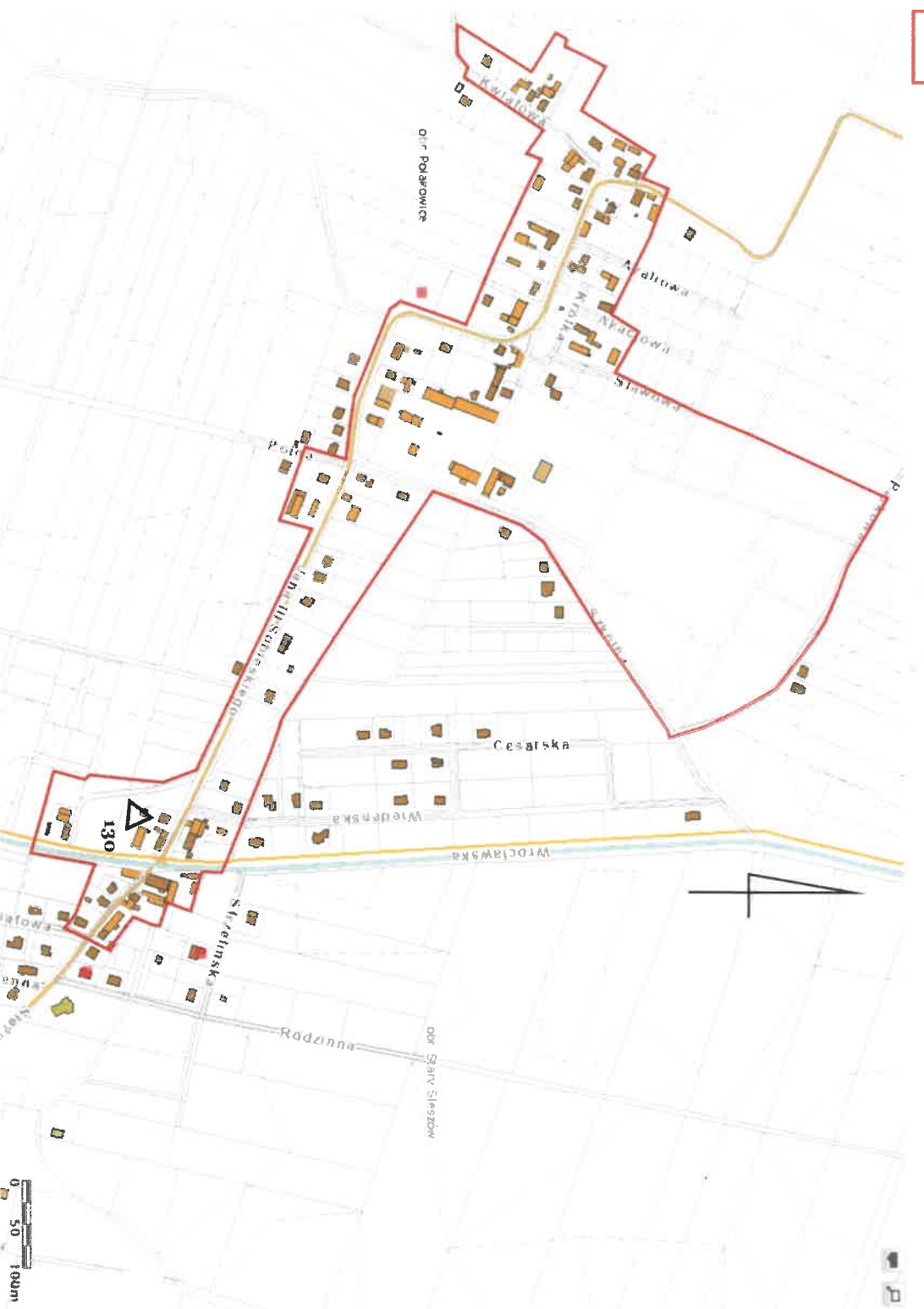
1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
**pradzieje
1284, 2 poł. XVIII w., 1945**

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna
Województwo **DOŁNOŚLĄSKIE**
Powiat **WROCLAWSKI**
Gmina **ŻÓRAWINA**

9. Materiały graficzne
Granica układu ruralistycznego wsi.

6. Współrzędne geograficzne
50°56'41"N 17°03'44"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Pologwitz - 1284 r., Bolkowicz - 1310 r., Polachowicz - 1349 r., Polockwitz - 1408 r., Polokowicz - 1456 r., Pologowicz - 1630 r., Polochowicz - 1669 r., Pologwitz - 1736 r., 1795 r., Pollogwitz - 1830 r. i 1845 r. i później do ok. 1937 r.; odład do 1945 r. - Dreiteichen. Od 1945 r. - Polakowice. Nazwa śląska od słowa Polak (Pollak). Danroth skłonny jest wywieść ją od nazwy osobowej.

Historia: Wieś wymieniona w księdze ziemskiej w 1310 r. W 2 poł. XVIII w. tutejszy majątek (dobra rycerskie) należał do barona von Puttkammera. W 1795 r. jako właściciel figuruje von Pritwitz, zaś w 1830 r. - niejaki Walter, z zawodu mydlarz. Wkrótce dobra są w rękach domeny królewskiej; w 1859 r. zostały zakupione przez Botho Pomme. Począwszy od 1909 r. pojawiają się w księgach adresowych jako własność ponownie Botho Pomme, w którego rękach pozostał do 1937 r. Od 1905 r. oprócz dóbr rycerskich księgi wymieniają również własność ruszykalkną.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Obszar AZP 83 - 29

130. Cmentarzyko szkieletowe kultury unietyckiej, chronologia: I okres epoki brązu. Stanowisko numer 1/68.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu. J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu pałacowo-folwarcznego i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

PRZECŁAWICE

3. Miejscowość

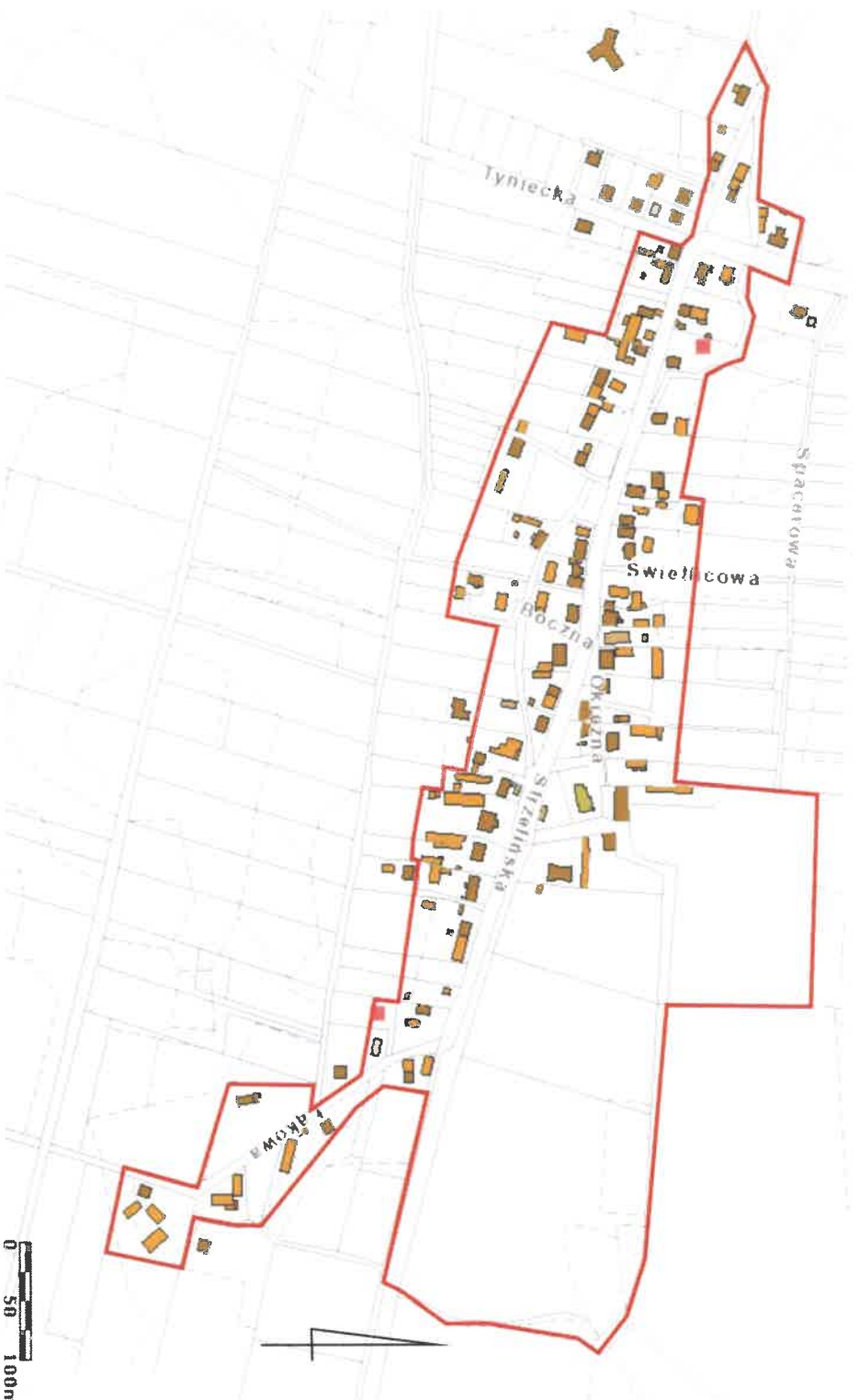
1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1155, 1482, 1919, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:50000

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°55'08"N 16°57'28"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Bricelenicy - 1155 r., Przedzławice - 1289 r., Przeławicz - 1324 r., Priczławicz - 1353 r., Pricławicz - 1376 r., Priczławicz - 1482 r., Prisselwitz - 1507 r., Prisselwitz - 1795 r., 1830 r. i 1845 r. oraz później - do ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. - Priselbach. Od 1945 r. - Przeclawice. Rospond wywodzi nazwę od imienia Przeclaw, Przedstaw lub Przesław (spotykane formy nazwy: Przeclawicy albo Przesławicy).

Historia: W 1289 r. wieś wzmiankowana jako należąca do synów Wincentego Strzeszowica, komesów Przeclawa, Jakuba, Dzierzka i Piotra, którzy zlecili wówczas przenieść na prawo niemieckie 24 łany we wsi. W 1336 r. wymieniona ponownie razem z Jaksonowem. W 1482 r. Wenzeslaus Reichel odsprzedał opatce klarysek wrocławskich za nieznaną sumę wieś Przeclawice, tutajsze dobra i przyległości. W 1507 r. w dokumencie biskupa wrocławskiego Jana V Turzona określona roczna suma czynszu ze wsi. W rękach klarysek wieś i dobra pozostały do sekularyzacji. Następnie zakupił je niejaki Sobsky; na terenie dóbr określonych wówczas jako ryerskie jest wzmiankowany "zamek" bądź "siedziba pańska", istniało również sołectwo. W 1876 r. Przeclawice wymieniane w księdze adresowej jako będące własnością księżęcej domeny saskiej reprezentowanej przez fiskusa; od 1856 r. dzierżawił je Otto Hicketter. Ten stan trwał nieprzerwanie do 1919 r., kiedy dotychczasowy dzierżawca wykupił dobra na własność. W 1937 r. majątek był w rękach Ottona Hickettera.

Źródła i opracowania: H. Adamy: *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II. *Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina*, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r. F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niegodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, dominant, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
RACIAWICE MAŁE

1. Nazwa

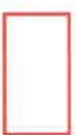
2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1257, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°55'40"N 17°05'19"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Ratzlawitz - 1257 r., Ratslauietz - 1275 r., Roslawycz - 1311 r., Raslowicz - 1360 r., Rasslawitz - 1387 r., Raselwitz - 1630 r., Kasselwitz - 1795 r., Kasselwitz Klein - 1845 r. i później do ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. - Grenzhorst. Od 1945 r. - Raclawice Małe. Rospond wywodzi nazwę od imienia Raclaw lub Radslaw. Adamy skłonny jest wskazywać na imię Jarosław jako źródłosłów.

Historia: Do sekularyzacji w 1810 r. należała do kapituły (?) kościoła św. Krzyża we Wrocławiu. Odtąd przeszła w zarząd domeny królewskiej. W oparciu o funkcjonujące tu wcześniej gospodarstwa kmiecie rozwinęła się na przestrzeni XIX w. własność gminna.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II. *Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina*, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r. F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022
Justyna Kość

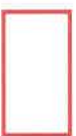
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMRUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
RYNAKOWICE

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1245, 1810, 1894, 1945

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne
50°57'49"N 17°07'29"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Rinacowiczi - 1245 r., Rinachow circa 1300 r., (1321 r.), Rynacow - 1321 r., Rinachow - 1324 r., Rinako (allodium) - 1353 r. i 1360 r., Irrschnocke, Klein Irsnako i Rznako - 1365 r., Irsnacow - 1366 r., Jrschnke - 1795 r., Irrschnocke - 1830 r., 1845 r. i 1871 r. i później - do ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. Koenigrub. Od 1945 r. - Rynakowice.

Rospodnd pochodzenie nazwy wsi interpretuje dwójak: 1) Rznak = rznąc (od rznąc), ale także (i to pewniejsze) 2) Rynak = Rynart = Renard, tj. imię własne, mieszławiąskie.

Historia: Informacja o istniejącym tu allodium pochodzi z 1360 r. Do sekularyzacji w 1810 r. wieś (osada) stanowiła własność biskupstwa wrocławskiego (pochodzącą z darowizny). Z końcem XVIII w. wymieniane są wolne dobra, a na pocz. XIX w.- sołectwo. W 1810 r. wieś przejęta przez domene królewską. Sołectwo stanowiło od 1739 r. do 1945 r. własność rodziny Koenigów. Oprócz sołectwa w 1876 r. literatura wymienia również dobra chłopskie (oznaczone nr 2). Około 1894 r. zostały one wykupione przez firmę Joh.Jac. von Rath & Company z Kobierzyca. W 1902 r. firma powiększyła stan swego posiadania we wsi o dobra nr 3. Już łącznie dobra nr 2 i 3 przeszły w 1921 r. pod administrację samodzielnego obwođu dóbr ww. firmy o zmiennej w międzyczasie nazwie na von Roth, Schoeller & Skene G.m.b.H. Około 1930 r. właściciel sołectwa, Ernst Koenig, wykupił z rąk firmy dobra nr 2 i przyłączył je do sołectwa. Wymieniany jest wówczas w księgach adresowych niewielki (1,5 ha) park.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną; w tym osiedlową; rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy folwarcznej.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022
Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
RZEPŁIN

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1252, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOŁNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

51°00'12"N 17°00'58"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulatory konserwatorskie

Nazwa: Ripplen - 1252 r., Replino-1338 r., Repline - 1344 r., Replin - 1451 r., 1795 r., 1818 r., Repline - 1830 r., 1845 r. i później do 1945 r. Od 1945 r. - Rzeplin. Etymologia nazwy wsi jest nieznana.

Historia: Wieś wymieniana w 1344 r. w dokumencie króla Jana nadającym przywilej biskupstwu wrocławskiemu. W latach 1349-1810 należała do kapituły wrocławskiej. W tym czasie wspomniana (1451 r.) w dokumencie biskupa Franza jako oddana w zastaw. Wiadomo, iż w 1795 r. istniały tu wolne dobra (oprócz kościelnych). Było to najpewniej dziedziczne sołectwo nabyte następnie w 1842 r. przez przedstawiciela rodziny von Lieres und Wilkau. Po sekularyzacji tutejszego majątku w 1810 r. dobra rycerskie nabył generał-podporucznik F.E. von Rödern. W 1847 r. sprzedał on majątek Ottonowi Emilowi von Lieres und Wilkau. W rękach rodziny von Lieres und Wilkau dobra dotrwały do II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorłki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypielniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

SADKÓW

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny zespół budowlany

1345, ok. 1890, 1945

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°58'17"N 17°00'53"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

Granica historycznego zespołu budowlanego.

Skala 1:5000

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Sattkanu - 1345 r. (jako folwark przynależny do Żórawiny) i później w tym samym brzmieniu do 1945 r. Otdąd - Sadtków. Etymologia nazwy wsi bliżej nieznana.

Historia: Wymieniany dokumentarnie w 1345 r. jako folwark przynależny do dóbr w Żórawinie. W późniejszej literaturze omawiany jako część tychże. Połączony z Żórawiną prostą drogą gruntową mającą swój początek przy kościele ewangelickim oraz linię kolejki gospodarczej biegnącą równoległe do tej drogi, a rozpoczynającą się przy tzw. drugim folwarku żórawińskim (leżącym po zachodniej stronie drogi w kierunku Wrocławia). Pierwotnie z zabudową trzema bokami prostokąta, zaopatrzonej w stację wodowskazową.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytłumaczenie konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona budynku rządówki.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022
Justyna Kość *Justyna Kość*

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

STARY ŚLESZÓW

1. Nazwa

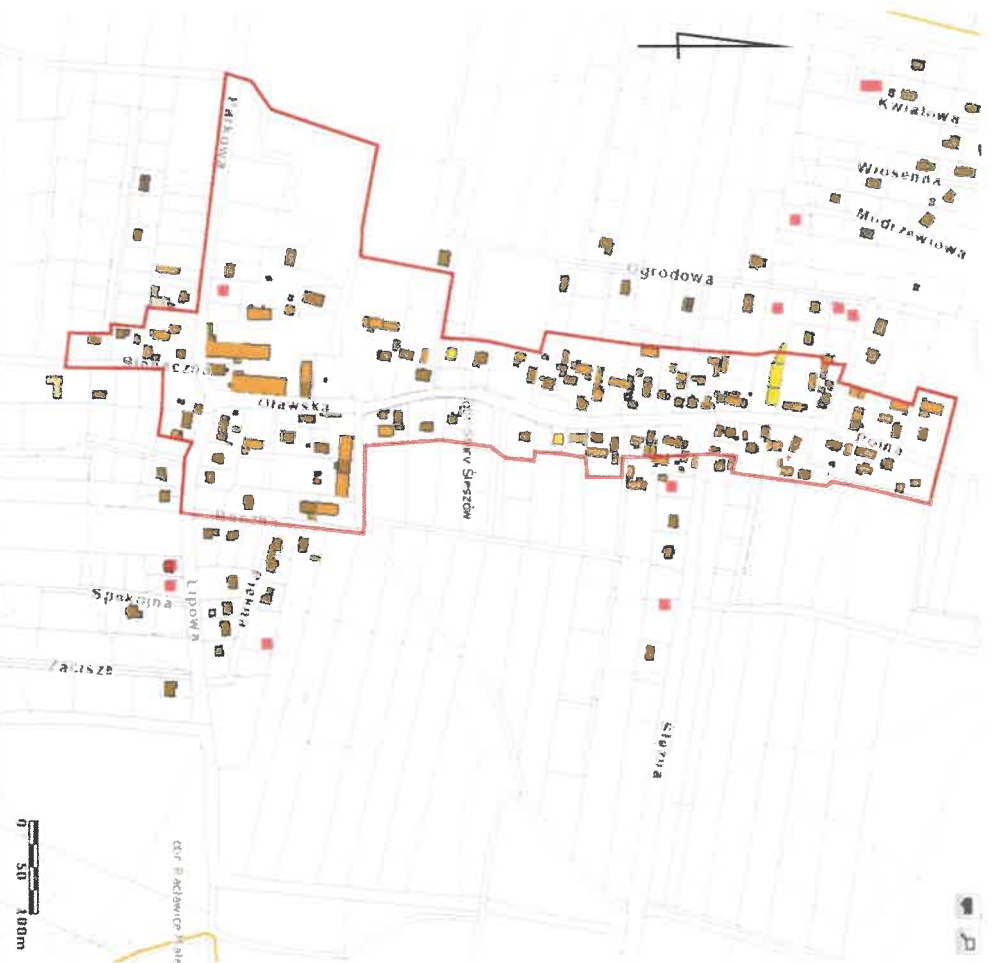
2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1275, 1830, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°56'12"N 17°04'33"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Slezow - 1275 r., Schlezaw - 1313 r., Schleschow - 1360 r., Schliesa Alt - 1795 r., 1818 r., Schliesa Alt - 1830 r. i 1845 r. oraz później, zamiennie z Alt Schliesa do ok. 1937 r. Odtąd - do 1945 r. Alt Schlesing. Od 1945 r. - Stary Sleszów. Etymologia nazwy wsi jest nieznana. Wczesne formy nazwy mogą sugerować słowiańskość pochodzenia.

Historia: Miejsowość o średniowiecznej metryce wymieniona po raz pierwszy w dokumencie z 1275 r., Od 1795 r. majątek we wsi należał do von Forstera. W 1830 r. właścicielem był von Studnitz. Następnie przeszedł w ręce Rederna, który sprzedał go w 1841 r. Bernardowi von Rosenthal auf Brinnek. W rękach rodziny von Rosenthal znajdował się do początków XX w. Od 1905 r. właścicielem dóbr był Julius Schottlander, od 1909 r. wspólnie z bratem Pauliem. W 1912 r., gdy jako posiadacz majątku figuruje w księgach adresowych już tylko sam Paul, utworzono fideikomis z siedzibą w Starym Sleszowie. Paul Schottlander zachował dobra w ramach owego fideikomisu do wybuchu II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzięcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

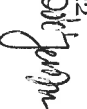
F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, robiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. I

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu folwarcznego i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacie o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022¹
Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
SUCHY DWÓR

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1286, ok. 1640, 1890, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

51°01'10"N 17°01'50"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrozenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Antiqua curia Aldinhoff, Aldenhoff, alodium Aldenhoff, Althof, Diirr Althof - 1286 r., 1386 r., 1575 r., 1579 r., 1630 r. - 1766 r. 1842 r. Althoff, Althoff - 1579 r. 1666 r., Althof - 1743 r. Althof oraz Diirr-Althof - 1795 r., lecz także Aldenhoff w 1575 r., "wzdowcu ze starego dworca" - 1625 r., "na starym dworze" - 1626 r., Althofdiirr - 1830 r. i 1845 r. i później do 1945 r. zamienne z Diirr-Althof. Od 1945 r. - Suchy Dwór. Wg Rosponda niemieckie słowo diirr (ze starsłowińskiego) stosowane na określenie suchych miejsc, czyli nie nad wodą położonych. Pierwotne określenie Althof może polskim znaczeniu Stary Dwór, łac. antiqua curia.

Historia: Wg najstarszych informacji wieś należała do cystersów z Kamieńca. W 1286 r. opat klasztoru Lampert oddał wieś ("curia antiqua Altenhof) wrocławskim mieszczanom Nicolausowi i Wigmannowi von Richinbach w dzierżawę. W sto lat później należała znów do klasztoru i była oddawana w dzierżawę kolejno różnym mieszczanom wrocławskim, m. in. Johannesowi Sechspecherowi. W 1386 r. opat Petrus II von Richenbach sprzedał wieś z przyległościami nieznanemu z nazwiska mieszczaninowi wrocławskiemu. Alodium Althof należało w 1564 r. do wrocławskiej kapituły katedralnej, a następnie kościoła Św. Krzyża we Wrocławiu, zaś jako dzierżawcy wymieniani są: Hans von Holze (1536 r.), mieszczanin, mistrz Cristerm, żołtnik z Wrocławia (1564 r.) oraz Christoph, Johannes i Balthasar Petsch (w latach 1576-1599). W następstwie zamieszek wojny trzydziestoletniej Suchy Dwór został kilkakrotnie splądrowany: w r. 1640, 1641 i 1642, tak iż w 1647 r. i 1649 r. wymieniany był jako pustać. W tym czasie (1638 r.) dobra tutejsze znajdowały się w rękach Caspara Weiba, po nim przejęła je Catharina von Bein, następnie kolejno: Engelbert von der Burg, pani Siebenhaar i Heinrich von Rachner (ostatni wymieniony w księgach parafialnych w 1682 r. z okazji chrztu syna), Franziskus Nowak (od 1804 r.), pani Schindler (1717 r. i 1718 r.), von Kranichstadt (1722 r.) Carl Friedrich von Wehner (1739 r.), Christoph Blasius (1747 - 1752 r.), Peter Petretti (1765 r.), od czasu którego Suchy Dwór określa się jako dobra ryerskie. Następnyimi właścicielami byli von Chemnitz i Ernst Gotthieb Unverricht (wymieniany w 1795 r. i w 1845 r.), od 1860 r. - Julius Ostemann, który utrzymał w swych rękach do ok. 1890 r. Od 1891 r. - Julius Schottlander, bankier z Wrocławia (od ok. 1902 r. do spółki z bratem Paulem); od 1830 r. jako właściciel w księgach adresowych figuruje Alfred Schottlander (po raz ostatni w 1937 r.).

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887. Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preußischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wzityczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną budowlą mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorów i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wy pełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022
Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

SZUKALICE

3. Miejscowość

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1252, 1810, 1945

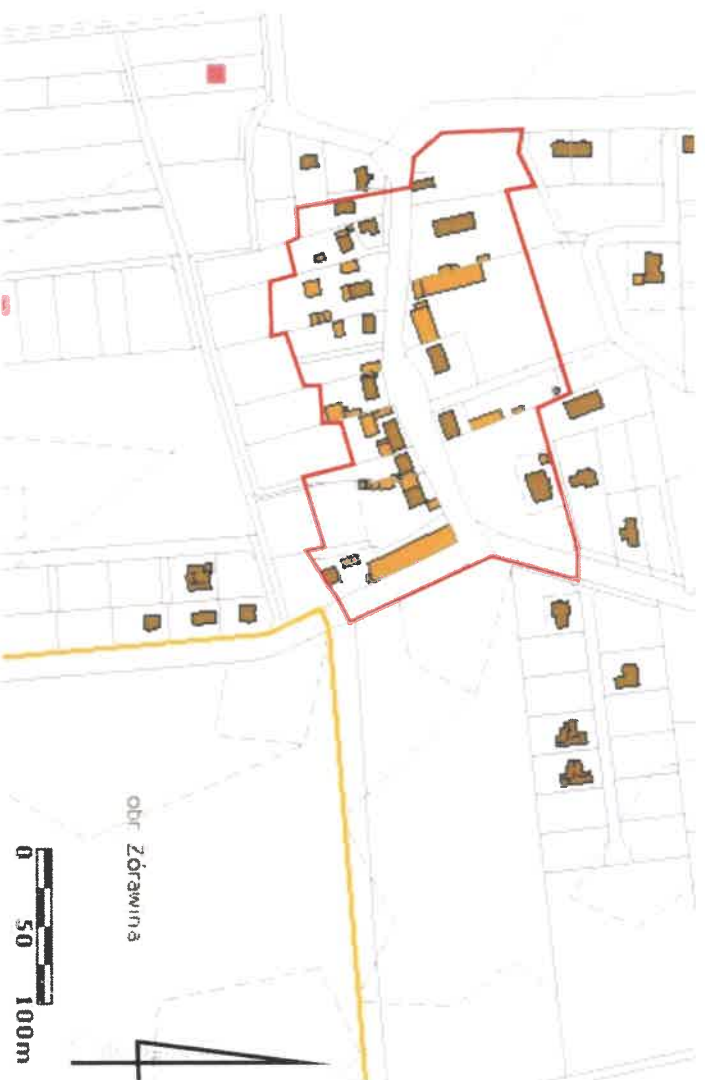
9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°59'54"N 17°00'15"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Zuchalitz - 1252 r., Zuchalicz - 1326 r., Schukalicz - 1329 r., Schukelicz - 1352 r., Tschaukelwitz - 1735 r., Tschuechelwitz - 1750 r., Tschauchelwitz - 1818 r. i później- do 1937 r. Odtąd do 1945 r. Riibenau. Od 1945 r. - Szukalice.

Rospond podaje jako źródłosłów nazwy nazwisko Szukała czy też Szukalski. Tymczasem zarówno Damroth jak i Adamy analizując nazwę poprzez pośrednią jej formę Schukelicz wywodzą ją zgodnie od słowa sokół (ptak). W czasach hiterskich nazwę zmieniono na pozbawioną wszelkich asocjacji historycznych.

Historia: W latach 1253-1810 Szukalice stanowiły własność kapituły wrocławskiej. Prócz majątku kościelnego istniało tu w średniowieczu wolne sołectwo. Po sekularyzacji majątek kościelny został przejęty na rzecz domeny królewskiej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzięcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbioruki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

TURÓW

3. Miejscowość

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania

1155, 1265, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°59'44,4"N 17°03'55,7"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.
Skala 1:5000

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Turon - 1155 r., Thurow lub Turów - 1254 r., 1260 r., 1265 r., 1349 r., 1395 r., lecz także: Turonin 1255 r. i 1345 r., Tawraw - ok. 1360 r., Thauer - 1795 r., 1818 r., 1845 r., oraz także później - do 1945 r. Odtąd – Turów. Nazwa wsi wywodzi się z formy osobowej.

Historia: Po raz pierwszy wieś wymieniana w dokumencie w 1155 r. (bulla papieża Hadriana IV). W 1265 r. wymieniony proboszcz Johannes kościoła św. Krzyża w Turowie w dokumencie biskupa wrocławskiego Tomasa. Proboszcz ów przekazał Bogusławowi grunt przylegający do kościoła w celu lokacji na prawie niemieckim. W 1344 r. wieś wzmiankowana w dokumencie króla Jana w związku z przywilejem nadanym przez tegoż biskupstwu wrocławskiemu. W 1349 r. biskup wrocławski Przeclaw odkupił prawa książęce we wsi od Agnieszki, wdowy po Konradzie de Borsnitz i jej synów. Do 1810 r. wieś stanowiła własność komandorii joannitów Bożego Ciała we Wrocławiu. Po sekularyzacji przejęta przez domenę królewską. Wiadomo, iż we wsi istniało dziedziczne sołectwo, które od ok. 1876 do ok. 1909 znajdowało się w rękach Ernsta Meyera. We wsi istniały również dobra chłopskie wymienione w księdze adresowej w 1937 r. jako własność Roberta Johannana.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu. J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II. *Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina*, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r. F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niegodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona dominant.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kościelna

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

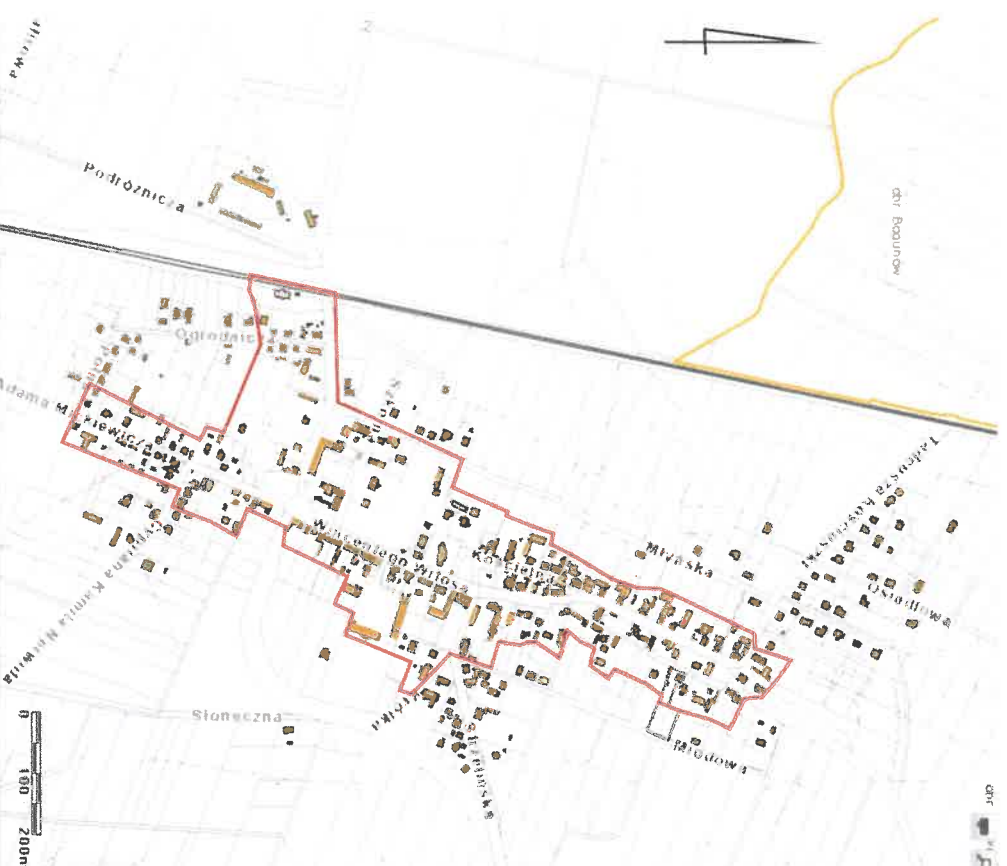
3. Miejscowość
WĘGRY

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1305, ok. 1840, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°55'43"N 17°02'21"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Wanger - 1305 r., Wangir - 1309 r., 1353 r., Wanger - 1361 r., od początku XVII w. (lub wcześniej) - Wangern, także w 1795 r., 1814 r. i później aż do 1945 r. Od 1945 r. - Węgry.

Etymologia nazwy wg Adamy to: Wanger-Węgrni i tłumaczy nazwę jako wieś (należąca, założona przez) Węgrów (Dorf des Ungarn).

Historia: W księdze ziemskiej wieś wymieniona po raz pierwszy w 1309 r. w posiadaniu Gisyhery Kolneri, sędziego dworu wrocławskiego, któremu podarowana została przez Henryka V, księcia wrocławskiego. W 1352 r., wdowa po Kolnerim, Metka, zrzeka się patronatu nad kościołem (uposażonym wówczas w 5 łanów) na rzecz Petera Schwarza. Wymieniono także wtedy tutejsze sołectwo. W początkach XVII w. wieś należała do Daniela Heslera (?). W 2 poł. XVIII w. dobra stanowiły własność hrabiego von Stahrenberga, w 1795 r. jako ich właściciel wymieniony jest markiz von Bruetta. W 1844 r. dobra nabył von Rother. Następnie przeszły na własność saskiej domeny książęcej reprezentowanej przez fiskusa. W 1856 r. wydzierżawiono je Karlowi Hicketerowi. W 1902 r. nastąpiło utworzenie obwodu dóbr z siedzibą w Węgrach (tu należały: Marcinkowice, Marzęćce, Brzeście, Przeclawice). W latach 1905-1917 dzierżawa znajdowała się w rękach Otona Hicketera, który utrzymał ją w swych rękach do 1937 r., a być może i później do 1945 r. Począwszy od 1930 r. wymieniony w księgach adresowych tzw. Erbhof (dobra mające związek ze wspomnianym sołectwem) będący w rękach Josefa Mullera (a jego rodziny od 150 lat) oraz dobra nr 1 (chłopskie) należące do Josefa Serwitza. Stan ten trwał jeszcze w 1937 r.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niegodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie dominant, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użycych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu folwarcznego, parku i zespołu dworcowego.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
WILCZKÓW

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1297, 1340, ok. 1840, 1945

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

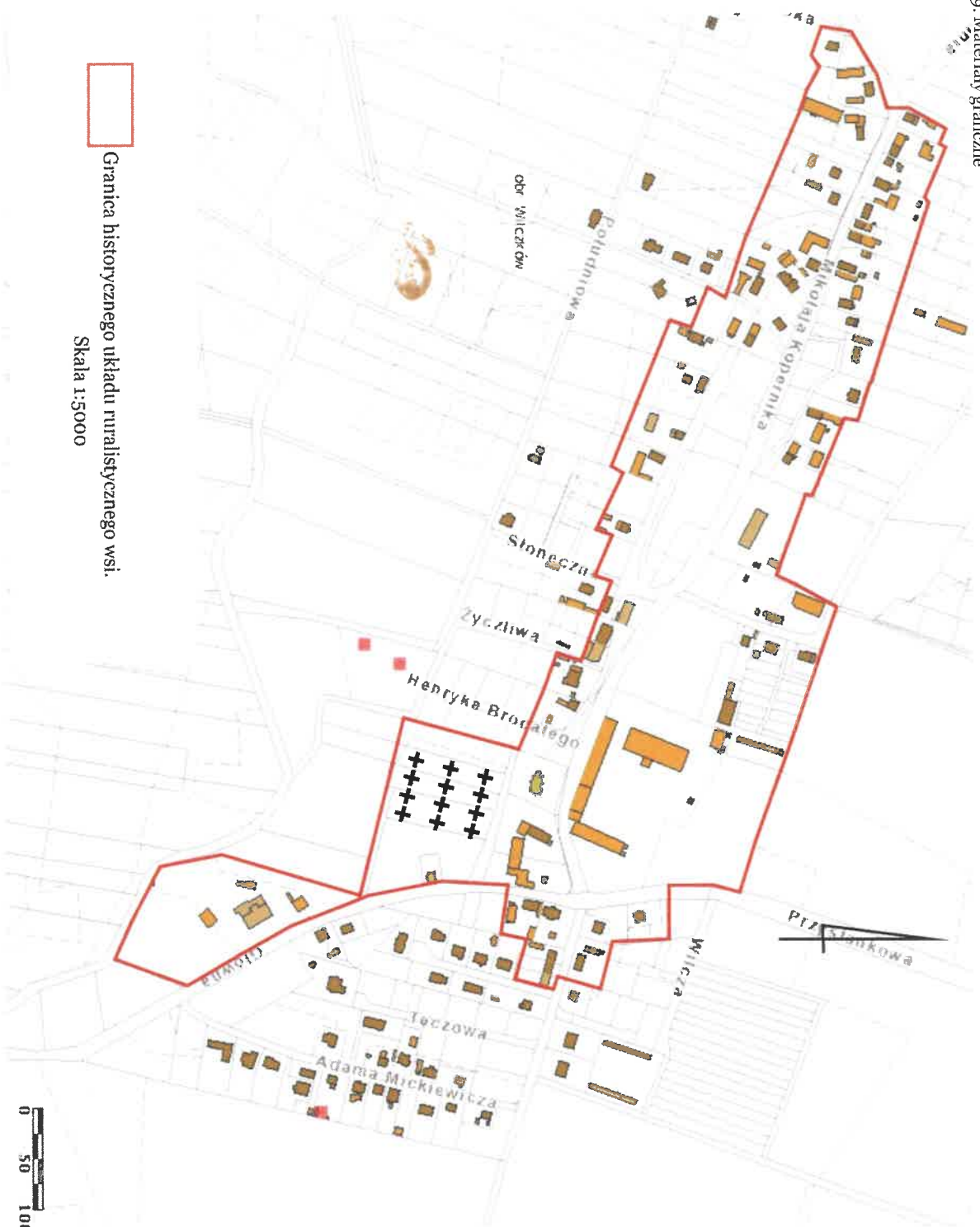
50°58'05"N 16°58'55"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

0 50 100

Nazwa: Wilczow - 1305 r., 1353 r., Wilków - 1307 r., Wilzow - 1318 r., villa Wylczkow - 1344 r., Wilczow - 1360 r., Wylczow - 1418 r., Wildschau - 1507 r., Wiltschau - 1795 r., 1830 r. i 1845 r. oraz później do ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. Herdhausen. Od 1945 r. - Wilczków. Pochodzenie nazwy słowiańskie od słowa wilk, być może z pośrednictwem nazwy osobowej.

Historia: W 1297 r. rycerz Albert Bawar (Bavarus) sprzedał 12 Janów w tutejszej wsi braciom Hermanowi i Lutkowi von Eichelborn. W 1307 r. wieś wymieniona jako Wilczków; Herman von Eichelborn sprzedał wówczas jej trzecią część oraz trzecią część sołectwa a także prawa patronatu Janowi Engilgeri, mieszczaninowi wrocławskiemu. W 1340 r. miała miejsce lokacja wsi na prawie niemieckim. W 1344 r. wieś wymieniona (wraz z Turowem i Rzeplinem) w przywileju króla Jana nadanym biskupstwu wrocławskiemu. W 1353 r. dokumentarna informacja o Janie de Reste będącym w posiadaniu tutejszego folwarku z wieżą mieszkalną (folwark stanowi lenno panów von Eichelborn). W 1605 r. wymieniony Dohmann z Wilczkowa. Także w początkach XVII w. właścicielem wsi był Krzysztof von Seidlitz und Gohbau, zmarły w latach 20-tych. W 2 poł. XVIII w. właścicielem był Siegroth, następnie należała do spuścizny po nim. W latach od ok. 1795 r. do 1845 r. majątek (określany jako dobra rycerskie) należał do hrabiego Louisa von Schlabrendorfa i wymieniany jest wówczas należący doń zamek. W czasach jego własności w 1843 r. we wsi wzniesiono nowy budynek szkoły ewangelickiej, do której uczeszczali również dzieci z Galowie i Pasterzyc. W latach 1905 - ok. 1917 r. właścicielem dóbr (rycerskich) był Hugo Peterson, zaś jego pełnomocnikiem Otto Hicketier. W 1921 r. księgi adresowe wymienniają następnego właściciela Georga Hochstattera. W spisie pojawiają się wówczas także tzw. dobra chłopskie należące do Edwarda Burcknera oraz dobra wolne będące własnością Ottona Heinricha Weigelta. Georg Hochstatter pozostaje właścicielem majątku do 1937 r., a być może i później do 1945 r., tymczasem dobra chłopskie przejmuje ok. 1937 r. Augusta Burckner (w rękach rodziny Bitrcknerów od 1801 r.), zaś dobra wolne należą do spuścizny po Gustawie Weigelcie.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski. Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytłuczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żorawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbioruki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie dominant, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

WILKOWICE

3. Miejscowość

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1155, 1810, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°56'57"N 17°05'30"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Villa super Souraunam - 1155 r., Soravina sive Wilców - 1295 r., Wolcowitz - 1353 r., oraz w tym samym roku Wetkowitz (?), Wilkowcz - 1360 r., Wylkow - 1382 r., Wilkowitz - 1442 r. i 1451 r., Wilkwitz - 1630 r., Wilkowitz - 1736 r., 1795 r., 1830 r., 1845 r. i później- od ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. - Weizengrund. Od 1945 r. - Wilkowice.
Nazwa wsi pochodzi od słowa wilk.

Historia: Co najmniej od 1360 r. wieś stanowiła własność wrocławskiej kapituły katedralnej - do sekularyzacji w 1810 r., kiedy przejęła ją domena królewska; istniało już wówczas sołectwo. W międzyczasie wymieniana w dokumentach procesowych z listopada 1442 r. (biskup Conrad kontra panowie Grannis i Hayn von Czirma na Bolkwie) oraz w dokumencie kapituły podpisanym przez biskupa Franza w październiku 1451 r. (wraz z Medlowem i Rzeplinem). Niezależnie od sołectwa, na bazie wykształconej wcześniej własności chłopskiej, istniały w Wilkowicach wolne dobra.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.
Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.
F. A. Zimmernann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypchniętych)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania

1309, ok. 1876, 1945

3. Miejscowość

WOJKOWICE

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 58' 50" N 17° 04' 06" E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Wołkowitz i Wetcowicz - 1309 r., Woykewiz - 1321 r., 1329 r., Wethcowicz - 1331 r., Weckowicz - 1333 r., villa Weycowicz - 1344 r., Woykewicz - 1353 r., Wokowicz (?) - 1374 r., Wetkewicz - 1455 r., Wiatkowice (?) - 1661 r., Weigwitz - 1795 r., 1814 r., 1871 r., i później - do ok. 1937 r. Odtąd do 1945 r. Rossweller. Od 1945 r. - Wołkowice. Rospond wywodzi nazwę od nazwy osobowej (imienia?).

Historia: Wieś wzmiankowana w dokumentach w latach 1309, 1331 i 1333. Począwszy od końca XIII w. do ok. 1331 r. właścicielami jej byli przedstawiciele rodu Kolneri. Po 1331 r. w rękach Henryka VI, księcia wrocławskiego, a od 1339 r. własność mieszczanina wrocławskiego Alberta z Kątów. Z końcem XVIII w. dobra tutejsze, określane jako rycerskie, należały do von Randowa (do ok. 1845 r.). W 1845 r. jako właściciel wymieniany jest T. von Luck, który wszakże nie władał nimi zbyt długo, gdyż ok. 1876 r. nabył je Karl von Rath z Kobierzyc. Tenże wkrótce założył najpierw towarzystwo a potem firmę handlowo-przemysłową o nazwie Jah.Jac von Rath Company z siedzibą w Kobierzycach, która figuruje odtąd jako właścicielka dóbr. Ten stan trwa do ok. 1930 r. z tym, że w 1905 r. następuje częściowa zmiana nazwy firmy na von Rath, Schoeller & Skene G.m.b.H. i utworzenia jej własnego obwołu dóbr (w międzyczasie wykupia bowiem kilka okolicznych majątków, m.in. Krajków). W 1921 r. pojawiają się w księgach adresowych prócz rycerskich również dobra tzw. rustykalne. W 1930 r. także wolne dobra należące do Hermannu Labitzky'ego (nr 1) i Oswalda Weigelta (nr 15).

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wytulczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Stodowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypenających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania

1295, 1810, 1945

3. Miejscowość

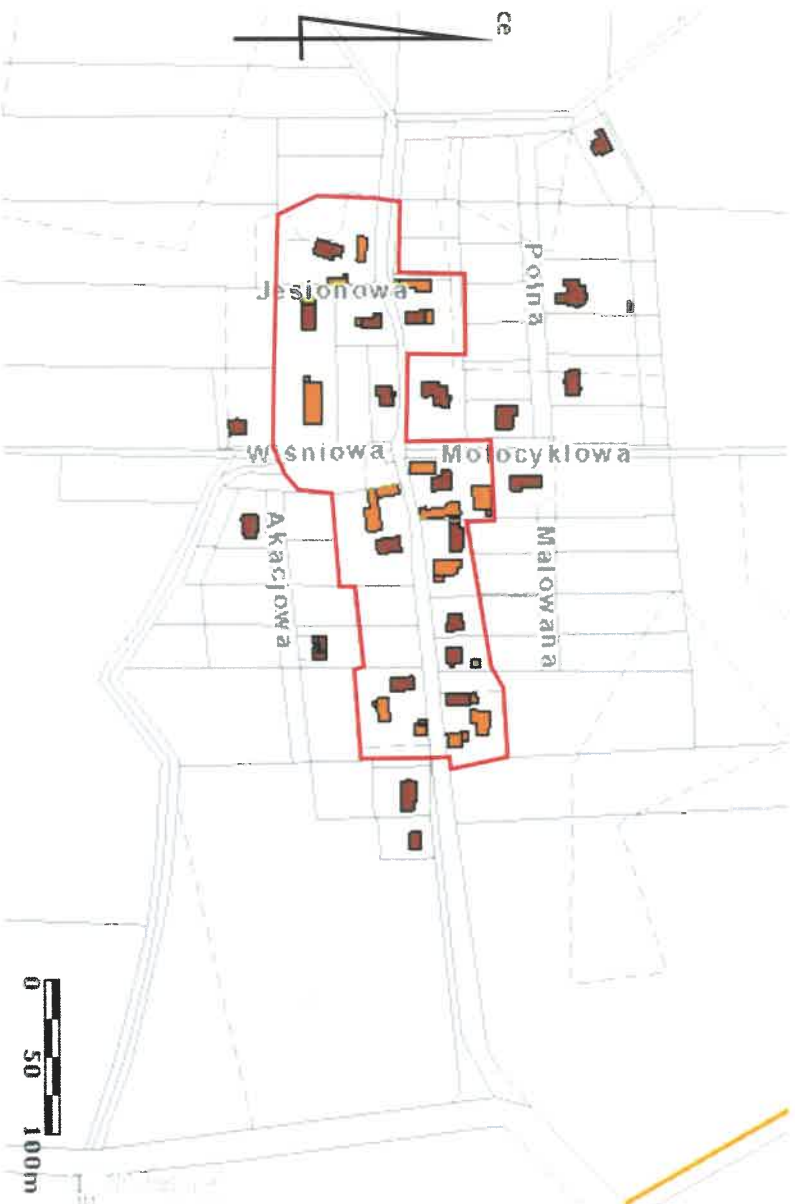
ZAGRÓDKI

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Skala 1:5000

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 59' 11" N 17° 06' 53" E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Kelzowo -1295 r., Zweihof - 1795 r., Zweibrodt (?) - 1908 r.
Etimologia nazwy - bliżej nieznana.

Historia: Zagródkki wzmiankowane w dokumentacji sprzedaży (wraz z Okrzeszycami, do których być może przynależały) podpisanym przez biskupa Jana III pomiędzy innymi dobrami biskupimi. Tak więc dotąd znajdowały się w rękach biskupstwa wrocławskiego. Następnie, choć dokładnie nie jest wiadome kiedy, należały do kapituły (?) kościoła Najświętszej Marii Panny na Piasku we Wrocławiu aż do sekularyzacji w 1810 r. Jednakże nim to nastąpiło istniały tutaj wolne dobra (1795 r.), których właścicielem wymienianym w literaturze był od 1860 r. major Bruno Schubert i jego rodzina. W tym czasie Zagródkki są związane unią personalną z pobliskimi Bratowicami (Schubert i jego następcy są również właścicielami tamtejszych dóbr). W 1902 r. przejął Zagródkki na krótko pochodzący z Łużyce Oskar von Dobschitz i kolejno w 1905 r. baron Pratorius von Richthofen, który utrzymał je w swych rękach najpewniej do wybuchu II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch *Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungsbezirk Breslau*, Breslau 1889, t. II.

Wijtyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żorawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
ŻERNIKI WIELKIE

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

1331, ok. 1830, 1945

9. Materiały graficzne

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCŁAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°57'35"N 17°01'36"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: Syrdenik lub Syrdanik, Sirdenigk - 1331 r., w czasach nowożytnych Stirring i Surding (GroB) 1830 r. i 1845 r., (lub zamienne GroB Surding) oraz później - do 1945 r. Odtąd Żerniki Wielkie.
Etymologia nazwy wsi jest nieznana.

Historia: Wieś o średniowiecznej proveniencji, wymieniona w dokumencie po raz pierwszy w 1331 r. Pierwotnie złożona z trzech siedisk o nazwach: Wielkie, Dolne i Górne. W 2 poł. XVIII w. tutejsze dobra należały do von Erlacha; wymieniany jest wówczas folwark. Jednakże już w 1830 r., kiedy właścicielem ich jest niejaki Braun, na którego przeszły prawdopodobnie drogą dziedziczenia, jest mowa o dwóch folwarkach. Na terenie dóbr znajduje się wówczas również bliżej nieokreślony "zamek". W 1836 r., po śmierci Brauna, posiadłość przejął jego córka zamężna za Albrechtem Krackerem von Schwarzenfeldem. Ten w 1843 r. został spadkobiercą żony. Majątek w Żernikach Wielkich pozostał w rękach rodziny Kracker von Scharzenfeld do wybuchu II wojny światowej.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmale der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu rezydencjonalnego z parkiem.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
ŻÓRAWINA

1. Nazwa
Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania
1155, 1272, ok. 1610, 1945

9. Materiały graficzne

 Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WROCLAWSKI**

Gmina **ŻÓRAWINA**

6. Współrzędne geograficzne

50°58'47"N 17°02'27"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa: *Kubra Sirbena*, niem. *Rothsürben*. Nazwa pochodzi od polskiego słowa „żuraw”. Heinrich Adamy w swoim dziele o nazwach miejscowych na Śląsku wydanym w 1888 r. we Wrocławiu wymienia najwcześniejszą nazwę miejscowości w zlatynizowanej polskiej formie „*Sorawin*” podając jej znaczenie jako „*Kranichfeld*” – „*Pole żurawi*”. Niemcy fonetycznie zgermanizowali nazwę miejscowości na „*Rothsürben*” w wyniku czego utraciła ona swoje pierwotne znaczenie.

Historia: Wiadomość pierwszy raz wzmiankowano w bulli papieskiej w XII w. (1155 r.). Żórawina uzyskała prawa miejskie w 1272 roku, zdegradowana przed 1400 r., ponowne nadanie praw miejskich w 1608 r. nie zostało zrealizowane. W 1274 roku książę wrocławski Henryk IV Probus podarował Żórawinę jako uposażenie Witelonowi wraz z tytułem kanonika kapituły katedralnej wrocławskiej. Żórawina otrzymała w 1608 r. prawa miejskie, które jednakże nigdy nie zostały wprowadzone w życie mimo, że miejscowość posiadała charakter miasteczka. W późniejszych latach była przez kilka pokoleń własnością rodziny von Röder. Po wygaśnięciu Röderów część majątku Żórawina (581 ha) przeszła na własność Hohenzollernów i była w ich posiadaniu do 1945, a inna część zwana *Gut Rohrquell* (478 ha, dziś Krajków) należała do rodzin von Rath, Schöller i Skene. W latach 1937–1945 miejscowość nosiła nazwę *Rothbach*. Pierwotnie po wojnie miejscowość nosiła nazwę „Żurawina” zmieniona następnie na „Żórawina”. Żórawina zachowała polski charakter aż do XIX w., a w miejscowym kościele polskie nabożeństwa odprawiano do 1814 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Obszar AZP 82 – 28

293 Grodzisko, chronologia: średniowiecze, stanowisko bez numeru.

Źródła i opracowania: H. Adamy, *Die schlesischen Ortsnamen ihre Entstehung und Bedeutung*, Breslau 1887.

Archeologiczne Zdzjęcie Polski, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

J. G. Knie, *Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlich Preussischen Provinz Schlesien*, Breslau 1845.

H. Lutsch Die Kunstdenkmäler der Landkreis des Regierungs Bezirk Breslau, Breslau 1889, t. II.

Wytłuczone konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Żórawina, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wrocław 1994 r.

F. A. Zimmermann, *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 1-13 1789, t. 12.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z intensywną zabudową mieszkalną, w tym osiedlową, rozbiorci i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wynagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie dominant, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użycych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu folwarcznego, młyńskiego, pałacowego i parku oraz zespołów fortyfikacji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2022

Justyna Kość